

Nieuwsbrief 2022

Beste leden en sympathisanten,

De coronapandemie blijft ons in haar greep houden maar we verliezen er de moed niet bij. In april en mei werd in beperkte kring afscheid genomen van Mieke Dekeyser en Armand Deknudt, twee pioniers van het genootschap. Meer hierover in deze Nieuwsbrief.

Met volle teugen zijn we aan een nieuw werkjaar begonnen maar we hebben bij pozen toch gas moeten terugnemen. Op enkele coronaveilig gehouden bestuursvergaderingen na bleef vrijwel alles nog op slot.

De herdenking op 12 juni van het overlijden van René De Clercq werd door Ic Dien in samenwerking met ons genootschap in een nieuw kleedje gestoken. Deze activiteit was tevens een aanzet om onze activiteiten terug op gang te trekken.

Vanaf juli tot eind oktober was op zondagnamiddag het museum terug open voor bezoekers met op de Deerlijkse Kermiszondag in september een hele mooie opkomst. De wat ingekrompen boekenmarkt verleidde toch zijn geïnteresseerden.

De rondleidingen van de 4de leerjaren omtrent de plaatselijke geschiedenis van Deerlijk hebben we ook terug kunnen hernemen. Eind oktober hebben we het kleutertheater hervat voor de 1ste leerjaren van de Deerlijkse scholen die dit door corona in 2020 niet konden bijwonen. Spijtig... de besmettingen gingen opnieuw de hoogte in en het kleutertheater in november moest voor het tweede jaar op rij worden afgelast.

Ondertussen beseffen we met zijn allen dat de pandemie nog geen volle vrijheid zal geven en we alle activiteiten zullen moeten afwegen tegen de op dat ogenblik geldende coronamaatregelen.

De figuur van René De Clercq levend houden blijft onze doelstelling.

In deze Nieuwsbrief verhalen we nog meer wat er achter de schermen en wellicht met minder uitstraling zoal werd ondernomen om deze doelstelling te blijven waarmaken.

Jullie, beste leden en sympathisanten waarop we mogen steunen, belonen onze inzet.

Onze oprechte en hartelijke dank. Veel leesplezier.

**U wordt lid vanaf 10 euro,
erelid vanaf 15 euro en beschermend lid vanaf 25 euro.**

BE49 4635 1470 1171 – KREDBEBB

René De Clercqgenootschap vzw Deerlijk

Inhoud

Activiteitenkalender 2022	2
Nog nieuws vanuit het genootschap	3
Dankbare hulde en herinnering aan Mieke Dekeyser	4
Dankbare hulde en herinnering aan Armand Deknudt	6
We herdenken Arnold Vantieghem	7
Jaarlijkse herdenking van René De Clercq in een nieuw kleedje	8
Gedichtendag: <i>Sneeuw</i>	9
In de ban van het leven van René De Clercq bij het digitaliseren van zijn omvangrijke en interessante briefwisseling	10
In memoriam Norbert Vandercruyssen – In memoriam Marc Byttebier	12
Hoe het virus van Pieter Jan Renier via Hugo Verriest werd overgedragen op René De Clercq	13
Soldaat De Clercq	18
Familienieuws	19
August Borms vóór zijn proces in september 1919	20
Als je terugkeert II	23
Twee onuitgegeven gedichten	26
Merkwaardige tekst – Kortrijkse Kroniek	28

Activiteitenkalender 2022

Donderdag 27 januari: Gedichtendag

In alle Deerlijkse scholen, in de bibliotheek, d'Leffe en enkele winkels worden gratis posters verspreid met het gedicht "Sneeuw" van René De Clercq. Het gedicht is opgenomen in deze Nieuwsbrief.

Wat is er voorlopig gepland in 2022 ?

De in de Deerlijkse Kalender8540 (voeger Gemeentenuws) aangekondigde **29ste Vlaamse Zangavond op vrijdag 25 februari om 19.30 uur is AFGELAST.**

Zondag 27 maart om 16.00 uur herdenking Arnold Vantieghem.

Zondag 12 juni 90ste herdenking van René De Clercqs overlijden.

Een **viering van 30 jaar museum** in juni 2021 is door de coronaomstandigheden niet van de grond gekomen maar we hopen alsnog deze zomer een 30+1 viering te kunnen organiseren, eventueel voorafgaand aan de herdenking van 12 juni.

Herdenking van Hugo Verriests sterfdag, nu 100 jaar geleden. Programma en heel wat meer hierover in deze Nieuwsbrief blz.13.

Voor al onze jaarlijks terugkerende activiteiten - de Midzomermarkt, de boekenmarkt gekoppeld aan het openhouden van het museum op zondagnamiddag (vanaf Erfgoeddag 24 april tot 30 oktober), rondleidingen voor groepen, de activiteiten voor kinderen - zijn we afhankelijk van het beestje dat de samenleving voortdurend in de greep houdt.

We duimen om u deze zomer nog iets te kunnen aanbieden. We staan klaar om indien mogelijk kort op de bal te spelen.

We houden u op de hoogte van ons actuele jaarprogramma en dit is steeds te raadplegen op onze website. Of laat ons uw e-mailadres weten via info@renedeclercq.be en we stellen u onmiddellijk op de hoogte van hervatte activiteiten.

Uw e-mailadres wordt volgens de wet op de privacy enkel voor dit doeleinde gebruikt.

Nog nieuws vanuit het genootschap

In de inleiding op de voorpagina kon u lezen over onze schaarse activiteiten gedurende 2021. Achter de schermen is het bestuur toch met heel wat bezig geweest.

In deze Nieuwsbrief een artikel van Sabine: hoe heel wat archiefmateriaal gedigitaliseerd werd.

Onze webmaster André heeft heel wat extra ontdekkingen gedaan en het partiturenboek uitgebreid tot meer dan 1200 partituren al dan niet aangevuld met klank en/of beeld. Bij de bibliografie van René vindt men zelfs een volledige scan van *De legende van Uilenspiegel en Lamme Goedzak* (465 blz.). Ga maar eens rondneuzen op onze website www.rene-de-clercq.be, deze wordt bijna wekelijks aangevuld.

Leen Lefebre, die gedurende acht jaar als ambtenaar het René De Clercqgenootschap prachtig ondersteunde, heeft spijtig genoeg om persoonlijke redenen ontslag genomen. We zullen haar enorm missen en bedanken haar voor haar grote inzet.

Samen met de verantwoordelijken van de gemeente en enige sympathisanten van het genootschap werd bekeken hoe de verfraaiingswerken, waarvan sprake in vorige Nieuwsbrief, kunnen verwezenlijkt worden. Kostenramingen werden opgemaakt en ter bespreking meegenomen naar het schepencollege en de gemeenteraad om een budgettering in de begroting van 2022-2023 te voorzien. We hopen op een positief advies en zien in de nabije toekomst uit naar een opfrissing van het museum.

Midden december werd het brand- en inbraakalarm gedigitaliseerd. Het oude systeem werkte nog analoog en was totaal niet meer betrouwbaar om de vele voor ons kostbare stukken uit de nalatenschap van René De Clercq te vrijwaren. Onze dank aan het gemeentebestuur om dit mogelijk te maken.

Op 16 oktober 2021 konden we eindelijk de algemene vergadering samenroepen.

Door het overlijden van enkele bestuurders/stichters, het door de jaren heen opnemen van nieuwe leden en het vernieuwen van het wettelijk kader waarin een vzw dient te functioneren was het noodzakelijk onze statuten te herwerken. Het voornaamste punt was de nieuwe samenstelling van de raad van bestuur. Deze is nu als volgt samengesteld: Hilde Declercq, Sabine Degloire, Antoon Flo, Guido Malfait, Patrick Ravelingien, Luc Seynhaeve, Piet Toye en André Van Ryckeghem.

De ploeg is ten zeerste verheugd Hilde Declercq, kleindochter van René, te verwelkomen als bestuurslid waardoor er, na het overlijden van Joost Vandommele, terug een fysieke link is met de familie De Clercq.

Jan Dhaluin, onze ouderdomsdeken met ontelbare verdiensten, wenste niet meer opgenomen te worden in de raad van bestuur maar zal toch nog deelnemen aan de vergaderingen.

De ledenlijst van de algemene vergadering en de medewerkers kan men inkijken op onze website, tabblad contacten.

De vernieuwde statuten van het genootschap zijn te raadplegen op de pagina's van het Belgisch Staatsblad van 10 november 2021: http://www.ejustice.just.fgov.be/tsv_pub/tsv_sum_a_n.htm (andere datum 2021-11-10 en R aanklikken).

Het genootschap heeft zich als vzw, bij wet verplicht, geregistreerd in het UBO-register (Ultimate Beneficial Owners of uiteindelijke begunstigden).

Wegens de vervangingen en de vernieuwingen van personen en taken zijn de volgende contactgegevens van toepassing.

Verantwoordelijke uitgever van de Nieuwsbrief: het René De Clercqgenootschap vzw.

Secretariaat René De Clercqgenootschap vzw

Patrick Ravelingien,

Stationsstraat 121, 8540 Deerlijk

Website: <http://www.rene-de-clercq.be>

E-mailadres: info@renedeclercq.be

Telefonisch contact: info, bezoeken, rondleidingen, ...

Sabine Degloire: 0475 24 34 63

Guido Malfait: 0476 91 98 29

*Hoe u ook contact neemt,
wij zorgen ervoor dat uw vraag bij
de juiste medewerker terecht komt.*

Dankbare hulde en herinnering

aan onze medestichter en erepenningmeester
van het René De Clercqgenootschap Deerlijk

Mieke Dekeyser

echtgenote van Jan Dhaluin

geboren in Roeselare op 29 augustus 1938 en
onverwacht thuis overleden in Deerlijk op 19 april 2021

ZONNEBLOM

**Hoogopstrevende zonneblom,
Uw sterke stralenschijven
Wendt gij naar den hemel om,
Weet zon en bloem te blijven.
Zonneblom in zonneschijn,
Zal mijn ziel ooit anders zijn?**

René De Clercq

Mieke was - nu bijna dertig jaar geleden - medestichter van het genootschap, toen nog René De Clercqstichting genaamd. Van meet af aan tot een goed jaar geleden was ze steevast onze toegewijde penningmeester. Naast deze niet te onderschatten taak, waarbij ze altijd heel secuur te werk ging met alle cijfertjes, is de inbreng van Mieke voor het René De Clercqgenootschap onmogelijk volledig en in detail te beschrijven. We ondernemen toch een poging.

Aankankelijk vonden alle vergaderingen van de vereniging ten huize van Jan en Mieke plaats, waarbij Mieke dan steeds, naast het deelnemen aan de vergadering, ook met veel bezieling de rol van gastvrouw vervulde. Bezoekers van veraf of dichtbij werden immer hartelijk ontvangen en indien nodig konden ze er zelfs overnachten.

Mieke vormde onbewust een belangrijke schakel in het aanhalen van de banden met Ria Vervoort, vriendin van René De Clercq, en met Adri Pieck. René was namelijk ten huize van de familie Pieck gestorven.

Samen met Jan en Arnold was Mieke een grote bezieler van het kleutertheater, waarbij ze zeker meer dan 600 keer oma speelde voor de kindjes van de derde kleuterklassen uit de ganse regio. Mieke werd zowat de bekendste oma van Deerlijk; zij vertelde de levenswijze van 100 jaar geleden dan ook op een treffende wijze aan de kinderen.

Het openhouden van het museum, waarbij ze er steeds voor zorgde dat het museum er netjes bij lag, rondleidingen helpen verzorgen, contacten onderhouden met de familie De Clercq en met leden van het genootschap, de Zangavond en de Midzomermarkt helpen organiseren, alsook het pannenkoekenfeest met Lichtmis ter gelegenheid van de algemene vergadering en nog veel meer dingen die vast aan onze aandacht ontsnappen; werkelijk niets was Mieke te veel.

Dit alles deden Jan en Mieke steeds samen; een onafscheidelijk duo, een voorbeeld voor velen. Mieke was de toeverlaat, zowel professioneel als privé en in het verenigingsleven, de muze en soms het externe geheugen van Jan.

Oma Mieke

Mieke en Jan leerden elkaar kennen op de Rodenbachfeesten in Roeselare. Een jonge freule die dweept met Rodenbach en een jonge heer die de zielzorger en redenaar Hugo Verriest kende. Een betere match kon het niet worden. Op 1 juli 1960 werd hun huwelijk bezegeld en na een korte tussenstop in Schaarbeek kwamen ze eind 1960 in de Beverenstraat in Deerlijk wonen. Men noemde dat toen nog ergens in het midden tussen Roeselare en Waregem. Later verhuisden ze naar de Vichtesteenweg. Ze kregen een dochter en drie zonen.

De Deerlijkse heemkundige Leon Defraeye, niet ver van hen vandaan wonend, alsook hun buur Eric Christiaens konden Jan al vlug overtuigen om aan te sluiten bij het Davidsfonds en zo werd hij bestuurslid. Eenmaal op pensioen, vergezelde Mieke haar Jan naar het bestuur van het Davidsfonds. Samen met Jan organiseerde zij een 150-tal puik voorbereide uitstapjes naar vaak onbekende culturele bezienswaardigheden in ons land.

In 1965, ter gelegenheid van de 125ste verjaardag van de geboorte van Hugo Verriest, stonden Jan en Mieke, amper 29 en 27, vermeld op de affiche als organisatoren. Was er geen Verriestviering, dan was er wel een verjaardag van Pieter Jan Renier of René De Clercq te vieren.

En of dat nog niet genoeg was, wisten ze van een Sint-Columbaretabel dat zielig en vergeten ergens in de centrumkerk stond te verkommeren. Zij ijverden mee voor de restauratie van dit retabel.

Jan en Mieke waren ook Deerlijkse gidsen avant la lettre. Hoeveel mensen hebben ze niet rondgeleid in de Sint-Columbakerk, in de kerkomgeving en langs andere interessante plaatsen in Deerlijk. Ze hebben zelfs een Luuk Gruwez wandeling uitgestippeld. In 2010, toen ze vijftig jaar gehuwd waren, hebben ze als alternatief voor de ontvangst op het gemeentehuis het Schepencollege rondgeleid door "hun" Deerlijk.

Na onze laatste Vlaamse Zangavond op 28 februari 2020 werden Mieke en Jan met een tuil zonnebloemen en een fotocollage gevierd, alsook gelauwerd met een medaille van de provincie omwille van hun 60 jaar lange inzet voor het culturele gebeuren in Deerlijk. Niemand kon vermoeden dat dit Miekés laatste activiteit zou worden voor het René De Clercqgenootschap. Immers, enkele weken later, net na de Nacht van de Geschiedenis, zou een virus ons leven binnenkomen en tot op heden ook gaan bepalen.

Op 1 juli 2020 vierden Mieke en Jan coronaproof in beperkte kring hun diamanten huwelijksverjaardag. Wij wensten hen veel geluk in hun verdere leven; een leven dat voor Mieke in de nacht van zondag 18 op maandag 19 april zo abrupt eindigde.

Het schrijnendste in deze coronapandemie is het afscheid nemen van iemand die ons zeer dierbaar is. Het genootschap neemt, in een tijdspanne van anderhalf jaar, voor de vierde maal afscheid van een bestuurslid.

Met een afscheidswoord en een bloem namen we afscheid van Joost, Hugo en Arnold en op de begrafenisplechtigheid stonden we er dan ook voor Mieke.

Mieke zette andere mensen graag in de bloemetjes, zoals een roos voor iedere medewerker op de Vlaamse Zangavonden of een bloemetje bij andere gelegenheden. Op het afscheid werden het voor Mieke een boeket zonnebloemen, haar lievelingsbloem.

Mieke was een en al overgave, inlevend, vriendelijk en had een grote liefde voor kinderen. We zullen haar hard missen en zullen haar doorheen al onze activiteiten op vele momenten blijven ontmoeten.

Mieke, bedankt voor alles.

Dankbare hulde en herinnering

vanwege het René De Clercqgenootschap Deerlijk
aan ons bestuurslid

Armand Deknudt

echtgenoot van Brita Monbaliu

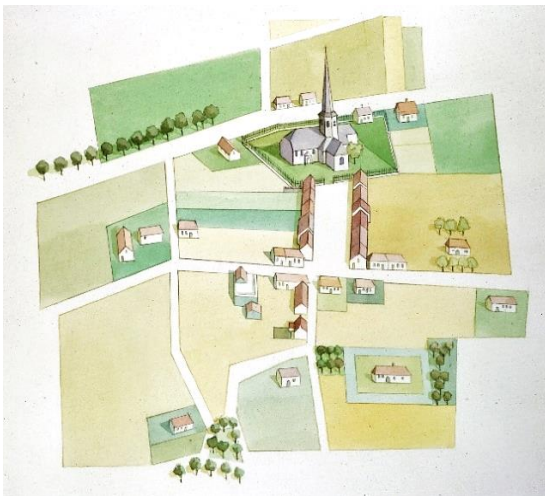
geboren in Deerlijk op 8 januari 1930
en er overleden op 8 mei 2021

**Ik heb u nooit verloren
Uit de oogen van mijn ziel,
Mijn dorpken en mijn toren
En vaders zingend wiel.**

René De Clercq

Armand was jarenlang bestuurslid van ons Genootschap. Armand maakte gebruik van zijn talent om tekeningen, schilderijen, foto's en films te maken over Deerlijk en De Clercq. Hij wou de mooie hoekjes en markante huizen van Deerlijk behouden en bewaren voor de toekomst zodat Deerlijk zijn ziel niet zou verliezen.

Armands vader was fotograaf. Hij maakte in 1929 een portret van René De Clercq, misschien was dit wel de stimulans om bij de opening van het museum de film *Curriculum Vitae* te maken, over het leven van de dichter met als leidraad de aquarellen van Gilbert Vandamme en de muziek van Peter Vermeersch. De film is kernachtig en bezielend (te zien op onze website als je klikt op foto Armand).

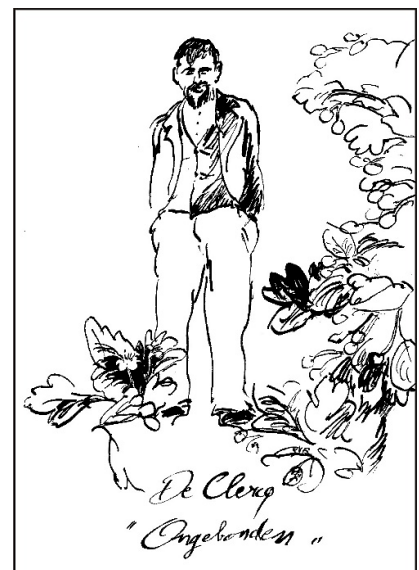
De kunstmap *René De Clercq Ongebonden* was het laatste grote werk van Armand voor het René De Clercqgenootschap. Het concept past perfect bij de inhoud. René De Clercq op de omslag: vrij, los en ongebonden zoals hij was, heel mooi getekend door de kunstenaar Paul Van Rafelghem.

De inhoud bestaat uit twaalf losse gedichten met een paginagrote kunstfoto ernaast, waarbij woord en beeld elkaar versterken. De gekozen gedichten zijn universeel en verdienen het om over de landsgrenzen heen bekend te zijn, ze zijn vertaald naar het Frans, Duits en Engels.

Armand heeft Deerlijk en René De Clercq nooit uit het oog verloren, hij hield van zijn gemeente en haar dichter René De Clercq. Armand, je bleef tot op het einde van uw leven ons genootschap een warm hart toedragen.

We danken u voor de vriendschap, wij zullen u missen. Rust in vrede.

We danken u voor de vriendschap, wij zullen u missen.
Rust in vrede.

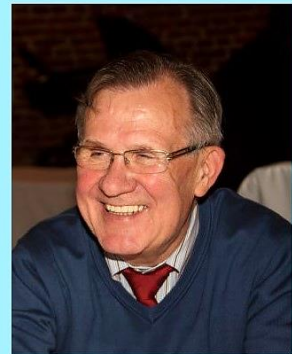

Wij herdenken Arnold Vantieghem

Arnold overleed op 20 december 2020, midden de tweede coronagolf. Slechts 15 personen konden bij zijn uitvaart in de Sint Columbakerk aanwezig zijn. Daarom werd besloten deze verdienstelijke Deerlijknaar en gewaardeerde vriend op een passende wijze te herdenken, ditmaal samen fysiek verenigd. Onder impuls van Thijs Benoit, Freddy Byttebier, Geert Huysentruyt en Francis Deknudt werd een vriendengroep opgericht die deze waardevolle Deerlijknaar in het vizier wil houden. Enkele leden van het René De Clercqgenootschap droegen evenzeer hun steentje bij. Zo werd volgend activiteitenprogramma opgesteld.

- Planten van een "Arnold-boom" en het plaatsen van een zitbank in de directe omgeving van zijn geliefd René De Clercqmuseum, op het voorliggend terrein van het WZC.
- Uitgave van het Vriendenboek geschreven door getuigen vanop de eerste rij. In dit boek komen alle aspecten van zijn rijk gevulde bestaan aan bod, zoals zijn vele realisaties als schepen van cultuur, onderwijs, patrimonium, milieu en openbare werken en als wegbereider voor de lokale cultuurraad. Hij droeg bij aan vele verenigingen, zoals het Davidsfonds, het René De Clercqgenootschap, de toneelgroep Die Ghesellen en Heemkring Dorp en Toren. Een pientere knaap op school, met later een liefde voor natuur, reizen en goed leven, daarbij zijn zorg voor het religieus erfgoed mogen niet onvermeld blijven. Veel getuigenissen tonen Arnold als man van het volk en goede vriend, o.a. van onze ereburgemeester, een vroegere schoolvriend collega en vrienden uit het verenigingsleven.
- Aangepaste randanimatie en academische zitting in d'Iefte met voorstelling van het Vriendenboek.
- Tenslotte wordt het glas geheven uit dankbaarheid voor zijn vele diensten en zijn trouwe vriendschap.

Arnold Vantieghem
Vriendenboek

Deze herdenking zou doorgaan op 4 december 2021 maar werd door de coronabeperkingen verschoven naar **zondag 27 maart 2022 om 16 uur** als de maatregelen het toelaten.

Als je reeds ingeschreven bent, word je vriendelijk uitgenodigd naar de herdenking op 27 maart waar u dit Vriendenboek ontvangt.

Als je nog niet ingeschreven bent, kun je dit doen uiterlijk tot 20 maart bij André Van Ryckeghem: tel 056 32 70 77 of e-mail vriendenvanarnold@avrmar.be en het verschuldigd bedrag storten op rekeningnummer BE74 7340 5279 6907 van Vriendenkring Arnold.

Toegang voor de herdenking: 10€ voor een individueel persoon en 15€ voor een koppel. In deze prijs is één Vriendenboek per individueel persoon of één per koppel vervat.

Het boek is daarna te bekomen bij Thijs Benoit: email thijs.benoit@gmail.com. Kostprijs 5€.

Deze viering wordt slechts mogelijk dankzij de financiële steun van de familie van Arnold, het Davidsfonds, Die Ghesellen, de Heemkring Dorp en Toren, het René De Clercqgenootschap, de bibliotheek en het gemeentebestuur van Deerlijk.

Oprechte dank aan de vele medewerkers van de werkgroep *Vrienden van Arnold* die hebben bijgedragen om Arnold op een waardige wijze te herdenken.

Patrick Ravelingien

De jaarlijkse herdenking van René De Clercq in een nieuw kleedje

De traditionele herdenking op 12 juni 2021 aan het graf van René De Clercq nabij de Sint-Columbakerk van zijn geboortedorp Deerlijk, die dit jaar voor de 28ste keer werd georganiseerd, werd in een nieuw kleedje gestoken.

De muzikale kant van René De Clercq en zijn woorden als klanken werden de rode draad doorheen de herdenking. Pieter Deknudt, frontman muziekgroep Zinger, vertolkte een eigen bewerking van *Het land ligt stil* van René De Clercq. Patrick Buyschaert bracht een eigen gedicht over De Clercq. De Deerlijkse scholen werden gevraagd om in het kader van deze herdenking aandacht te besteden aan de figuur van René De Clercq. Dat kon door een haiku en/of een elfje te schrijven.

De leerlingen van het 6de leerjaar van juf Annelies Turpyn uit de VBS Sint-Lodewijk reciteerden uit eigen werk. Hartelijke en gemeente proficiat voor alle ingezonden werkjes.

Na een bezoek aan het René De Clercqmuseum hield federaal parlementslid Sander Loones de gelegenheidstoespraak.

De plechtigheid werd opgeluisterd door samenzang o.l.v. Egied Vandommele, begeleid met accordeon door Jeannette Rapoye. Er werd ook extra aandacht besteed aan de overleden vrijwilligers, medewerkers en sympathisanten van Ic Dien en bevriende organisaties.

Traditiegetrouw werd de herdenkingsplechtigheid afgesloten met een bloemenhulde.

Daarna kon worden nagepraat bij een pintje aangeboden door Ic Dien.

De jaarlijkse herdenking is een initiatief van de Vlaamse Culturele Kring Ic Dien met de steun van het René De Clercqgenootschap vzw.

René De Clercq

geboren in 't Deerlijks Dambert
heeft René voor 't eerst geblert
in 'n nest van zestien kind'ren
niets kon hem het schrijven verhind'ren

zoals letters klanken worden
klanken woorden vormen
woorden zinnen boetseren...
wist hij zijn schrijfsels te coderen

grijs gebaarde Deerlijkse lettervent
zo heeft iedereen hem gekend
z'n fraaie schrijf- en dichterskunst
tot buiten de grenzen, in volle gunst

studeerde Germaanse filologie
niet als vader de vlasindustrie
maar koos voor literatuur
tot zijn allerlaatste gezegend uur

op school leerden wij zijn 'Puiteken'
"geen kloef en klets er in 't krakende kruid"
we declameerden tot 't kwam ons oren uit
ook zijn 'Beeten' zullen we nooit vergeten

bewierookt en geprezen
door velen wonderwel gelezen
één van Deerlijkse groten
met liefde door dik en dun omsloten

Patrick Buyschaert

De aarde draait rond
dus we bewegen altijd
ook al doen we niks

Liefde
plezier, genot
praten over geheimen
in elkaars armen schuilen
rood

Heel veel studeren
je wordt er steeds slim
een goede toekomst

Seizoenen
zo mooi
koel en warm
zomer, winter,
herfst, lente
verschillend

Zo snel als het licht
is voor ons één vraagteken
Licht en het heelal

Vragen
weinig antwoorden
niemand weet het
hoe zijn we ontstaan
raadsel

De vlinder vliegt weg
hij vliegt de natuur vrij in
daar is het heel fijn

Leven
vol plezier
met veel tezamen
vallen, en weer opstaan
familie

Duister
donker, grijs
erg bang zijn
ieder is eens bang
toch?

Komend uit een bron
rollend over jou wangen
je bent verdrietig

Sterren
lichtgevende puntjes
ze lijken dichtbij
toch zo ver weg
universum

Geschiedenis
vol verhalen
avontuur, strijd, macht
heel veel over nagedacht
eeuwenoud

Mensen
altijd goedlachs
altijd al geweest
nooit erg veel veranderd
trouw

De bron van liefde
is altijd open, echt, waar
dus twijfel niet, ga

Zonnestelsel
acht planeten
waarvan de aarde
Europa en
andere continenten
heelal

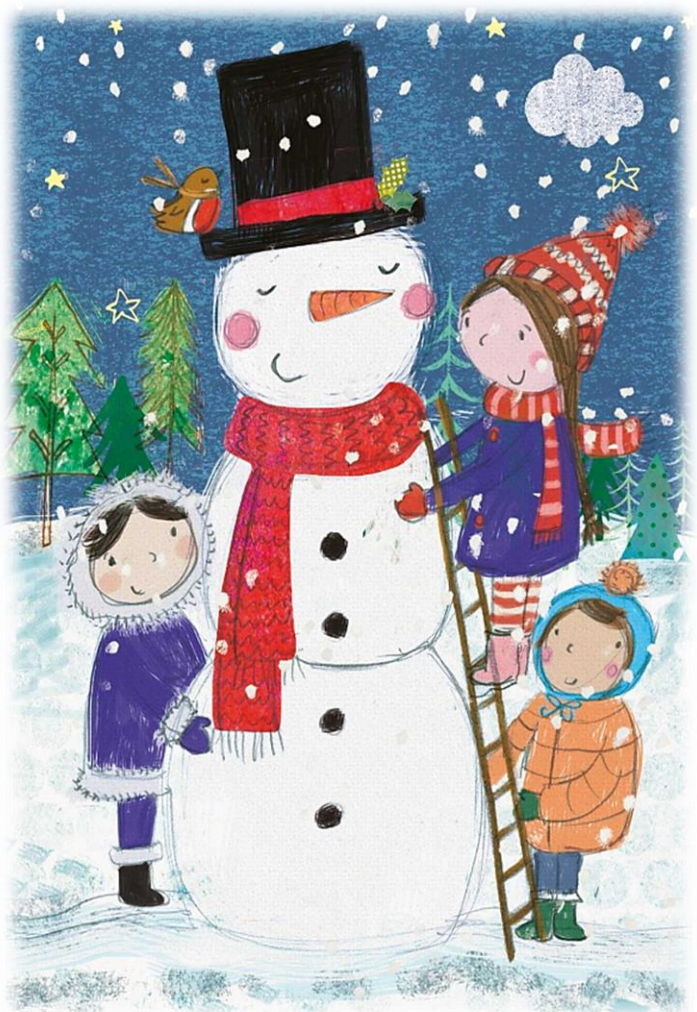
6de leerjaar VBS Sint-Lodewijk

Gedichtendag 27 januari 2022

Sneeuw

Vlokken, vlokken, vlokken,
gesteven schuim,
met scheuten en schokken
door 't ruim!
Ze zakken
bij pakken
en, als er wind in zit,
waaien ze, waaien ze,
draaien ze, draaien ze, –
de lucht is donker van wit.
Eenbarelijk buien!
De grond wordt zat;
en dikker kleven de kuien
wat.
Ze leven,
die losse wittigheên!
Ze wervelweven,
ondereen,
een kleed, waarmede ze de
aarde kleên.
Er ligt al een deksel van vlekke-
loos laken,
gericheld,
geticheld,
op al de daken.
Het wordt een stiller, een warmer weer,
en zachter zijgen de zieltjes neer.
Het vloggewiegel
sterft tenemaal.
Een zonnestraal
loopt glinstrend door de speierspiegel...
En geen beweging, geen geluid.
De zwarte bomen springen uit!

eenbarelijk: onophoudelijk
kuien wat: een dot watten
wittigheên: wittigheden
wervelweven: altijd onderen in
beweging
kleên: aankleden
gericheld, richel: rand
geticheld, tichel: tegel
tenemaal: ten enemale, volkomen
speierspiegel, speieren: sterk glanzen

René De Clercq 1877 – 1932

Gratis aangeboden door het René De Clercqgenootschap Deerlijk
www.rene-de-clercq.be

In de ban van het leven van René De Clercq bij het digitaliseren van zijn omvangrijke en interessante briefwisseling

Met onze ploeg en enkele sympathisanten hebben we dit jaar al heel veel brieven gescand.

Het is een beetje dubbel dat de computer, die ons nu toelaat de 100 jaar oude briefwisseling te digitaliseren, er ook voor zorgt dat in de toekomst niet zo veel handgeschreven documenten en brieven meer zullen te vinden zijn van onze tegenwoordige tijd, want iedereen werkt veelal op de computer.

Brieven digitaliseren kun je technisch afwerken, maar hoeveel boeiender is het erbij stil te staan dat je brieven van 100 jaar oud in je handen hebt. Brieven die René De Clercq zelf met de hand geschreven heeft, dat zorgt voor een wow gevoel, iets magisch. Je kunt je laten meevoeren in het leven van René De Clercq.

Komt er dan nog eens bij dat het echt interessante brieven zijn die illustreren met hoeveel verscheidene zaken en mensen René De Clercq in contact kwam. Het valt op hoeveel brieven er wel bewaard gebleven zijn. In 2018 doken in Nederland brieven op van René naar zijn verloofde Marie, later zijn eerste vrouw die jammer genoeg stierf op dertigjarige leeftijd (zie Nieuwsbrief 2019). Er zijn de felicitaties bij zijn huwelijk met Marie van zijn prof Paul Fredericq, felicitaties door August Vermeylen bij het verschijnen van zijn boek *Toortsen*, condoléances bij de dood van Marie door veel mensen o.a. Emanuel De Bom (redacteur van literair tijdschrift *Van Nu en Straks*). Op 4 mei 1914 stuurde René gelukwensen aan de jarige (74), zieke Hugo Verriest. In oorlogstijd ontvangt de naar Nederland gevluchte René De Clercq brieven van aan het front van o.a. Staf Declercq en Adiel Debeuckelaere, oprichter van de Frontbeweging, je leest in die brieven hoe loyaal die mensen aan België waren en verontwaardigd door de Duitse inval, een gevoel dat René De Clercq met hen deelde.

Terug in Vlaanderen in 1917 ontmoette René Ria Vervoort, een pianiste, op een 11 juli viering in Brussel, op wie de veertigjarige De Clercq stapelverliefd zou worden. Het duurde nog tot 1924 eer Ria en René samen zouden wonen in Nederland. De Clercq schreef 1251 brieven en kaarten aan Ria (zowat een elke dag). Brieven die nu allemaal gescand zijn. Het zijn niet zomaar liefdesbrieven, je vindt er o.a. de eerste versie van gedichten in en van alles over leven en werk van De Clercq, zoals zijn moeilijke financiële toestand of hoe moeizaam de zoektocht naar uitgevers van zijn boeken verloopt in deze periode.

Na de oorlog vervolgd door het gerecht voor zijn rol in het activisme vlucht De Clercq naar Nederland. Zonder vast werk probeert hij te overleven en op allerhande wijzen aan geld te raken.

Hij richtte een kunsthandel op in zijn huis te Bussum, *De Blauwvoet* genaamd.

Hij probeerde werk van zijn Vlaamse vrienden-kunstenaars te verkopen. Die Latemse kunstenaars, Jozef Cantré, Gustaaf Desmet, Frits Van den Berghe, Manu Huys en Isidoor Opsomer waren niet de minsten.

Hij gaf les als privé leraar en solliciteerde zelfs om les te geven aan een universiteit in Zuid Afrika. Hij schreef boeken en ging op zoek naar een uitgever; gaf voordrachten en probeerde zijn boeken *Maria Magdalena* en *Tamar* te laten verfilmen bij de filmmaatschappij Nordisk in Kopenhagen.

Hij versierde optredens met zanger Dils en pianist-componist Duvosel. Ria zou later in Nederland als pianiste optreden met zanger Dils en René De Clercq, nog vooraleer ze samen woonden in Amsterdam. Ria kwam dan telkens uit Antwerpen.

Doorheen de brieven kan je opvolgen dat het een hele tijd kan duren eer de titel van een boek vastligt. "De grote Karikatuur" evolueert naar "Een wijnavond bij dokter Aldegraaf". "Het Zonnefluitje" was eerst "Het eiland Toekomst".

In een brief van 2 januari 1920 aan Ria kun je lezen hoe hij Nieuwjaar vierde.

Bij de Smet hebben wij, in jongens leute,
Nieuwjaarsavond gevierd:
Gust, zijn vrouw, Fritz, de dokter, Willem
en uw liefste.
En gister hielden de dokter en Fritz
feest voor vijf menschen: Gust, zijn vrouw,
Fritz, den dokter en ik.
Gust leverde de wijn: Gallipoli, Bordeaux, Bourgogne,
Rijnwijn, Champgne (die kwam van
een wijnkoopman, die een stuk van hem
gekocht had)
De andere vrienden leverden:
Haas en Kreeft. En er was bouchées
en Fritz had een heerlijke taart gebakken -
Sigaretten bracht hij uit "De Wilde Man" ... Geweldig lieve
Maar ik was bij alles doortongelukkig,
Mada ik nog geen schrijven ontvangen had.

Bij de Smet hebben wij, in jongens leute,
Nieuwjaarsavond gevierd:

Gust, zijn vrouw, Fritz, de dokter, Willem
en uw liefste.

En gister hielden de dokter en Fritz
feest voor vijf menschen: Gust, zijn vrouw,
Fritz, den dokter en ik.

Gust leverde de wijn: Gallipoli, Bordeaux, Bourgogne,
Rijnwijn, Champgne (die kwam van
een wijnkoopman, die een stuk van hem
gekocht had).

De andere vrienden leverden:

Haas en Kreeft. Er waren bouchées
en Fritz had een heerlijke taart gebakken.

Sigaretten bracht [hij] uit "De Wilde Man" ... Geweldig lieve
...

(Gust is Gust Desmet, Fritz is Frits Van den Berghe)

Het was niet altijd kommer en kwel maar later kun je ook het jammerlijk verhaal volgen dat een van zijn vrienden, de Vlaamse schilder Frits Van den Berghe, door geldgebrek een wassalon begint, hij schilderde meestal grotere werken die moeilijker te verkopen waren.

Opmerkelijk is dat de post toen beter werkte dan nu, een brief gepost in Amsterdam naar Ria in Antwerpen is er de volgende dag. We lezen over poststakingen en treinstakingen in 1923 en hoe er al de eerste amnestiemeetings zijn in 1924. Er zijn ook brieven van zijn vriend Borms vanuit de gevangenis.

De Clercq schrijft ook veel brieven naar zijn broers en zusters in Harelbeke en vooral naar zijn dochter Elza. Niettegenstaande hij alles veil heeft voor *zijn* Ria, zijn goede naam, zijn rustig gezinsleven schrijft De Clercq: (brief van 6 juli 1923 naar Elza) "Oh ik had u allen zoo geern als zonnekinderen opgevoed, u allen bij mij kunnen houden". Hij probeert zoveel mogelijk zijn kinderen, Alice en de familie in Harelbeke financieel bij te staan. Hij is de familie in Harelbeke dankbaar voor hun hulp bij het opvangen van zijn kinderen, maar heeft het er heel moeilijk mee dat ze hem niet kunnen begrijpen...

Gelukkig bleef René altijd welkom bij de familie Pieck, die familie aanvaardde de dichter en de situatie zoals ze was. Hij kon altijd op hen terugvallen als de (financiële) nood het hoogst was en kreeg regelmatig goedkoop kunstwerkjes die hij in *De Blauwvoet* voor een betere prijs kon verkopen. Doodziek en tot het allerlaatste blijft René De Clercq bekommerd om de Vlaamse zaak. Hij was van plan een vergadering van de derde Vlaamse Raad bij te wonen in Antwerpen, maar zocht eerst enkele dagen rust bij de familie Pieck waar hij stierf op zondag 12 juni 1932, dat blijkt uit zijn laatste niet verzonden brieven aan Ria van bij de familie Pieck.

Ons gedigitaliseerd archief en de briefwisseling van René De Clercq willen we ook voor jullie toegankelijk maken. We brengen jullie daarvan op de hoogte via onze website www.rene-de-clercq.be en onze volgende Nieuwsbrief.

Sabine Degloire

In memoriam Norbert Vandercruyssen (2 juli 1944 - 15 juni 2021)

Norbert was samen met zijn echtgenote Arlette Vanhoutte een trouwe gelegenhedenmedewerker van het René De Clercqgenootschap.

Norbert was reeds in 1959, op 15-jarige leeftijd, lid van het kerkkoor in Sint-Lodewijk Deerlijk. Hij was er vele jaren secretaris en stelde graag het Sint-Ceciliakrantje samen met verslaggeving en foto's. Vanzelfsprekend was hij met het koor steeds aanwezig op onze jaarlijkse Vlaamse Zangavond.

Norbert speelde ook graag toneel. Hij was bestuurslid van de Deerlijkse toneelgroep Die Ghesellen en tot voor enkele jaren stond hij nog op de planken.

Het is als toneelspeler dat Norbert zich zeer verdienstelijk maakte voor het René De Clercqgenootschap. Bij vele gelegenheden zoals Erfgoeddag, Open Monumentendag en andere vertolkte Norbert met glans de rol van notaris Johannes Devos die vertelt hoe hij in 1790 in de Leegstraat in Deerlijk zijn woning liet bouwen, toen het vierde stenen huis van Deerlijk en bovendien met een verdiep en een pannendak. Men zegt wel eens dat niemand onmisbaar is maar de rol van Notaris Devos zal door weinig en zo subliem gebracht worden zoals Norbert dat kon.

Op initiatief van het René De Clercqgenootschap, naar aanleiding van de Week van de Poëzie 2018, bracht het toneelgezelschap Die Ghesellen *De Vlasgaard* van René De Clercq (1877-1932) in een bewerking van Jan Dhaluin tot leven in de vorm van een voorleesuurtje. Een verhaal over liefde, jaloezie en doodslag. Norbert vertolkte hierin de dubbelrol van verteller en pastoor.

Norbert, bedankt voor uw inbreng. Rust in vrede.

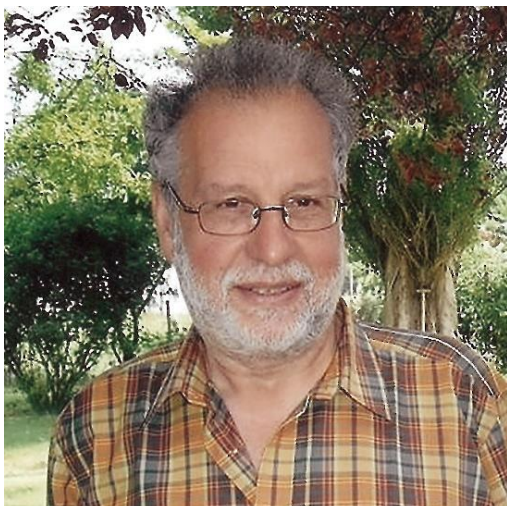
Onze oprechte deelneming aan Arlette en de familie.

Norbert in vol ornaat als notaris Johannes Devos

In memoriam Marc Byttebier (26 juli 1945 - 27 december 2021)

Marc was lid van de algemene vergadering van het René De Clercqgenootschap.

Op onze jaarlijkse Vlaamse Zangavond, op de Midzomermarkt, altijd stond Marc klaar om te helpen bij onze activiteiten en een paar maal per jaar hield Marc op zondagnamiddag het René De Clercqmuseum open. Marc was een volksvriend en 20 jaar gemeenteraadslid wat hem de titel ere-gemeenteraadslid opleverde, hij stond ten dienste van de gewone man, Vlaming in hart en nieren. Hij was ook lid van Ic Dien, dat sinds vele jaren op 12 juni de herdenking van het overlijden van René De Clercq organiseert met medewerking van het René De Clercqgenootschap, Marc zorgde voor goed overleg zodat alles harmonieus verliep. We zullen je missen Marc!

Onze oprechte deelneming aan de familie.

Hoe het virus van Pieter Jan Renier via Hugo Verriest werd overgedragen op René De Clercq

Hugo Verriest werd geboren in Deerlijk op 25 november 1840. Hij stierf in Ingooigem op 27 oktober 1922, nu precies 100 jaar geleden. De Pastor van te Lande, dichter-schrijver, redenaar en bezieler willen wij hierbij passend herdenken. Daartoe werd een werkgroep opgericht. Gemeenten waar hij ooit actief was en in het verleden herdacht werd (Deerlijk, Roeselare, Oostduinkerke, Wakken, Ingooigem, Heule) en ook het ADVN en het Letterenhuis uit Antwerpen, de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL, Gent), en enkele geïnteresseerde personen reageerden op onze oproep tot medewerking. In Deerlijk zelf dragen de culturele raad, het René De Clercqgenootschap en de Heemkring Dorp en Toren hun steentje bij.

Diverse activiteiten rond de figuur van Hugo Verriest zullen dit jaar plaatsvinden. Reeds gekend:

Deerlijk: - Een tentoonstelling over Hugo Verriest in de St.-Columbakerk in Deerlijk (21.10.2022 t.e.m. 08.11.2022).

- Een bloemlezing met gedichten van Hugo Verriest, samengesteld door Luuk Gruwez en Joris Iven, zal uitgebracht worden.
- In de lente een fietszoektocht Deerlijk-Wakken-Ingooigem.

Ingooigem: - 23.10.2022 om 10 uur misviering voorgegaan door Bisschop Lode Aerts, gevolgd door een officiële plechtigheid aan het praalgraf van Hugo Verriest.

Oostduinkerke: - 20.10.2022 in de bibliotheek van Oostduinkerke voorstelling van de bloemlezing door Luuk Gruwez en Joris Iven.

- Tentoonstelling gedurende de maand oktober in de bibliotheek.

Roeselare: - 27.10.2022 voordracht in het Klein Seminarie in Roeselare.

- Tentoonstelling september-oktober in ARhus.
- Stadswandeling langs historisch erfgoed van Roeselare en Hugo Verriest.

Wakken: - Tentoonstelling in het museum Van Severen-Verriest.

Deze data kunnen nog wijzigen. Raadpleeg daarom de vrijetijdskalender van de gemeenten of neem contact met luk@struislux.be.

Deerlijk, een landelijk dorp tussen Leie en Schelde, heeft zonder het ten volle te beseffen sinds 1800 haar steentje bijgedragen aan Vlaanderens ontvoogdingsstrijd. Het was Pieter Jan Renier (1796-1859) rederijker, fabeldichter en kostschoolhouder in Deerlijk, die het "virus" met naam *de liefde voor onze moedertaal* heeft doorgegeven aan de zonen van Petrus Joannes Verriest, die bij hem schoolliepen. Zijn *Fabelen*, gedichten als *Aan de haters der moedertaal* en zijn *Beginnelsen der Vlaemsche Spraakkunst* zijn daar stille getuigen van. Hij was steevast aanwezig op de Taalcongressen die in die tijd plaatsvonden. In zijn kennissenkring waren H. Conscience, J.F. Willems, Snellaert, Kannunik J. David geen onbekenden.

Verriest sprak met veel respect over zijn meester. Hij getuigt over deze periode: "*Mijn vader, mijn moeder, mijn volk, mijn huis, mijn dorp was Vlaamsch. Onze aarde, onze lucht, onze zomer en winter waren Vlaamsch, onze lippen groeiden naar het Vlaamsche woord, en dat woord wierd de vorm van ons kennen, weten en denken. Ons worden was Vlaamsch worden. Worden zal altijd de wet en de weg van het leven zijn*".

In 1853 gaat Hugo naar het Klein Seminarie in Roeselare met zijn strenge Franse regime. "Alle bronnen die spuiten en laven moeten, zijn Frans. Alle voedsel van geest, hert en ziel wordt met de Franse lepel bediend." zo verklaart hij later. Bisschop Malou had dan toch sinds 1853 hervormingen doorgevoerd en noemde het Vlaams onmisbaar in het onderwijs. De jonge priester Guido Gezelle, vriend van Adolf Verriest, de oudere broer van Hugo, doet in 1854 zijn intrede als leraar in het Klein Seminarie. Vroeger waren Adolf en Guido er klasgenoten. In 1857 wordt Gezelle leraar in Poësis, de klas waarin Hugo dan zit. Hij bezielde zijn leerlingen, niet omdat het moest, maar uit liefde en overtuiging. Opnieuw wordt, ook bij Hugo, het vuur aangewakkerd. Hij wordt er primus in voordracht. Na het eerste jaar Wijsbegeerte gaat Hugo in 1860 naar het Groot seminarie in Brugge. In 1864 wordt hij er priester. Gezelle was in 1860, tegen zijn zin, benoemd in het Engels Seminarie in Brugge.

Verriest onderhoudt zeer nauwe contacten met Gezelle en diens familie. Hij helpt hem bij de opmaak van het tijdschrift *'t Jaar 30*, later *Rond den heerd* en de uitgifte van zijn gedichten. Hij schrijft

over Guido Gezelle. "Hij is geweest de *Levenwekker*. Hij heeft leven gegeven; en dat is de vorm geweest en de macht van zijn geheele genie, van zijn geheelen kop. Hij is het, die alle levensbronnen uit Vlaanderens grond heeft doen spruiten. Hij is het die in 't onderwijs het leven gegeven heeft aan de natuurkrachten van ons jonger dietsch. Hij is het die het gevoelen en genot van schoonheid in ons volk heeft gewekt. Hij is het die onze taal, onze eigen taal, in haar levensmacht en pracht, in hare gezonde lieve mooie heusche veerdigheid, heeft doen groeien en bloeien, een zoetgekeelde blomme, over Nederland. Hij is het die onze maat en zang en klank in allerrijksten rhythmus heeft doen staan en gaan, wagen en wegen, wippen en dansen, rompelen en rimpelen; die het geheele orgelspel van natuur en taal en kunst, heeft doen levend zingen door geheel Vlaanderen. Hij is het die West-Vlaanderens Schoonheid gewekt heeft en doen schingen in overheerlijke pracht in de oogen van het preutsche

Vlaamsche volk en alzoo eene beelderei geschapen heeft vol ontsterfelijke, wekkende kunst.

Hij is het, ik herhaal het, die Vlaanderen gewekt heeft; die er zijne ziel, de groote, heeft doen door ademen, door zinderen, door zingen in ondoofbare zangen. Hij is de *Levenwekker*. Aan hem zijn wij ons leven verschuldigd. Kortrijk, waar hij geleefd en gedicht heeft, gaat zijn standbeeld oprechten, en zijnen schoonen kop stellen onder die stille boomen daar, bij O. L. Vrouwkerke."

Na drie jaar leraarschap in het St.-Lodewijkscollege in Brugge, keert Hugo in 1867 terug naar Roeselare. Kanunnik Delbar, Waals aristocraat, was er superior. Aanvankelijk verliep alles zoals het hoorde. Hugo maakte er vlug vrienden onder zijn collega's: E.H. Gustaaf Flamen, E.H. Edward De Gryse (later deken in Kortrijk), E.H. Emile De Monie rasecht flamingant, enz. De manier van lesgeven nam hij over van zijn leermeester Gezelle. Verriest was breeddenkend, sprak vloeiend Frans, wat hij gebruikte voor zijn ideaal.

In 1870 behaalden de liberalen de meerderheid in het parlement. Dit liet zich ook gevoelen in het verenigingsleven dat steeds gedomineerd werd door de katholieken. Zo ook in de *Bond der West-Vlamingen* en toen er op 26 december 1872 in Roeselare een vergadering plaats vond vroeg superior Delbar Hugo Verriest om er te spreken. Zijn naam als redenaar was gemaakt. "Eertijds heeft een volk bestaan, edel en groot, de wereld rond bekend..." Enkele maanden later deed hij het over voor de *Kring der jongelingen*. Verriest sleepte de aanwezigen mee in zijn verhaal. Hij bezielde jong en oud.

In 1873 werd hij retoricaleraar en voorzitter van het letterkundig genootschap. Het is hier dat de lont werd aangestoken en leerling Albrecht Rodenbachs *Vliegt de blauwvoet, storm op zee!* ontstond. Dit werd de kreet van het Vlaamse studentenvolk. Niet enkel in Roeselare, in gans Vlaanderen was het studentenvolk onrustig. In 1875 kwam de "Wonderklas", de poësisklas met

leerlingen als Albrecht Rodenbach, Constant Lievens, Kamiel Watteeuw, en andere bij retoricalear Verriest terecht. Hij zal hen later gedenken in zijn boeken *Twintig Vlaamsche koppen*.

De fundamenten van de Blauwvoeterie waren gelegd - een doorn in het oog van het nog steeds overheersende Franse klimaat. Stilletjes werden de vrienden rond Verriest weggepromoveerd, met in 1877 een benoeming van Verriest zelf als directeur van de Zusters van Liefde in Heule. Alles in de hoop de rust binnen het studentenvolk te doen weerkeren. Verriest was ondertussen een veel gevraagd spreker geworden.

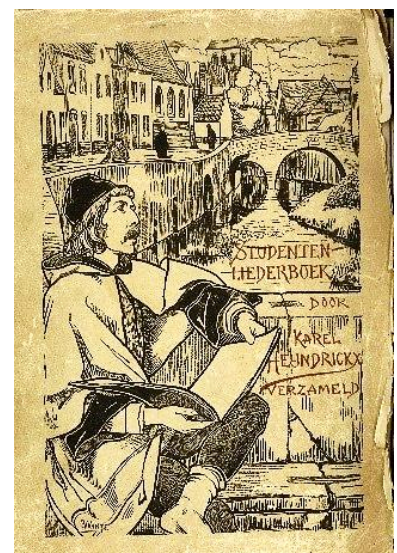
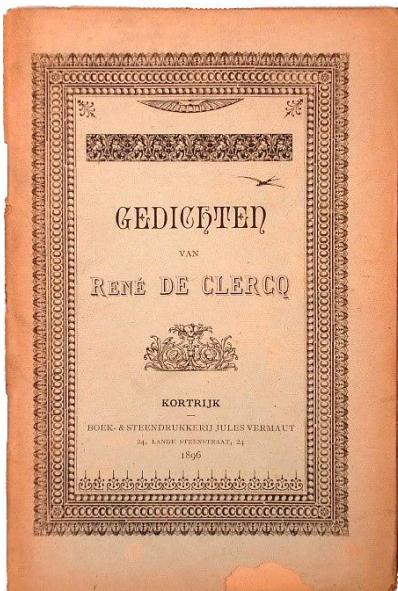
Van Heule ging het richting Ieper en Wakken, om in 1896 in Ingooigem te belanden. Overal was Verriest een graag geziene persoonlijkheid. Hij bleef contact houden met zijn oud-studenten uit Roeselare. Hij werkt mee aan tijdschriften, schrijft artikels en ontvangt tal van jonge schrijvers, dichters en kunstenaars. Immer blijft zijn boodschap "Wij en kunnen niets anders zijn; wij en mogen niets anders betrachten. Wij moeten Vlaming zijn."

In 1877 wordt René De Clercq geboren in Deerlijk, als vijftiende kind van het gezin, op een paar honderd meter van Verriests geboortehuis, in de toenmalige herberg *Het Damberd*, nu zijn museum. Daar blijft het gezin nog vijf jaar. Het buitengoed van Renier en de vroegere kostschool liggen op vijftig meter. De geschiedenis van het leven van René is in deze nieuwsbrieven reeds uitvoerig aan bod gekomen. De lagere school in Deerlijk was in zijn moedertaal, vrij en ongedwongen. Op zijn dertiende gaat hij als intern naar het bisschoppelijk college in Tielt. Hierover schrijft hij: "Van mijn lang verblijf in de kostschool, een door den Staat aangenomen bisschoppelijk college, houd ik met haat en liefde, in vaste herinnering bewaard, hoe wij daar, door en door Vlaamsch voelend en denkend, in het 't Fransch leerden, speelden, wandelden, zongen, aten, baden, biechten, en om maar het minste wordeke te zeggen, gelijk moeder het zei, werden bekeven, aangesnauwd, gestraft en bekeurd. Aan dergelijke boeten heb ik mijn eerste zakgeld verloren en mijn laatste Vlaamsch geduld..."

Een ervaring die ook Verriest 30 jaar eerder had meegemaakt. De tijden waren echter veranderd,

de Blauwvoeterij en de studentenbeweging waren reeds in volle uitbreiding. De tijdschriften, weliswaar verboden lectuur in de colleges, *De Vlaamsche Vlagge* en *De Student* deden de ronde binnen de collegemuren. *De Vlaamsche Vlagge* publiceerde in het Paasnummer van 1895 het door de *Westvlaamsche Studentenbond* bekroonde gedicht *Rozebeke* van De Clercq, maar naamloos. Ook in *De Student* van 1895, uitgegeven door August Laporta (1864-1919) verschenen enkele gedichten van René. De Clercq wordt dichter, geïnspireerd door Rodenbach, Gezelle en Conscience. Zijn onstuimigheid en schrijverstalent worden echter niet altijd in dank aanvaard. Op het einde van zijn laatste schooljaar in 1896 moet hij het college verlaten en zijn studies afronden in het college van Kortrijk. In juli 1896 verschijnt zijn eerste dichtbundel, *Gedichten*, bij Theodoor Sevens (1848-1927). Daarin staat *Een*

elfde juli in 1896 waarin hij de verfransing langs de baan Deerlijk - Kortrijk aanklaagt. Samen met enkele kleinere gedichten toont dit reeds de groeiende Vlaamse bewustwording bij De Clercq. Verriest volgde zijn dorpsgenoot van nabij. Zijn persoonlijke bibliotheek, die zich in de H. Consciencebibliotheek in Antwerpen bevindt bevat van De Clercq: *Gedichten*, *Halewijns straf* en *Echo's*, in uitmuntende staat. Verriest, gekend als redenaar en bezieler trekt door Vlaanderen en Nederland met voordrachten over Gezelle, Taal, Rhythmus, Kunst, Het Lied, enz.

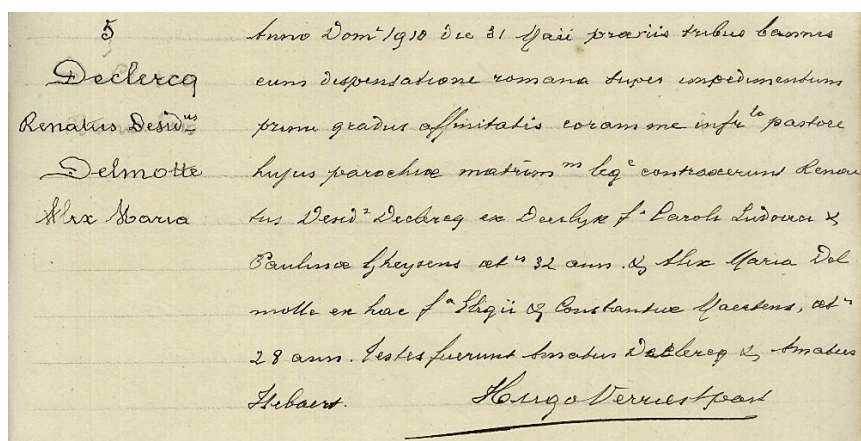
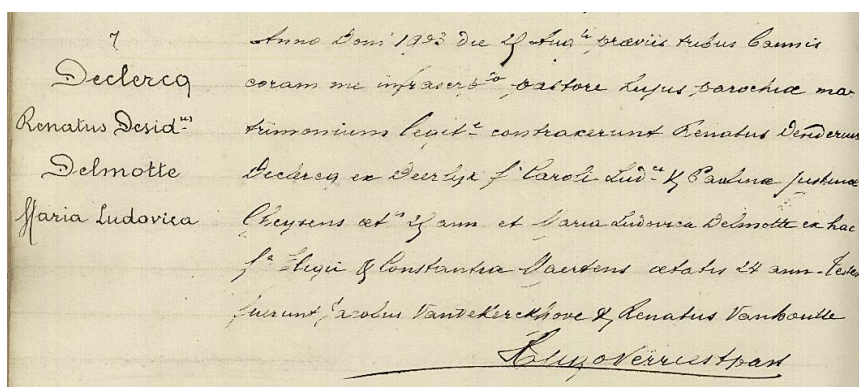
Begin 1900 verschijnen ook zijn boeken *Regenboog*, *Voordrachten*, *Twintig Vlaamsche Koppen*. Op 26 augustus 1900 houdt hij een voordracht in Sint-Niklaas over het Lied, tijdens een huldinging van Karel Hendrickx (1878-1962) als auteur van het *Studentenliederenboek* (1899). De Clercq en zijn vriend Alfons Sevens zijn er aanwezig. Op het Taalcongres in 1902 in Kortrijk was Verriest er ondervoorzitter en brak er een lans voor één Nederlandse Taal. Op dag 3 mocht hij er zijn jonge dorpsgenoot De Clercq inleiden met een lezing uit diens bundel *Natuur*, dat een jaar later door Julius Depraetere zal worden uitgegeven.

Op 15 februari 1905 is Verriest te gast bij de *Rodenbachs Vrienden* in Gent, op een liedavond met ook 24 gedichten van De Clercq. Verriest spreekt er over "de vier nachtegale": Guido Gezelle, Karel de Ghelder, Delfien Van Haute en René De Clercq.

De invloed van Verriest op De Clercq verliep door persoonlijk contact en vanuit de achtergrond. De Clercq beschouwde naast prof. Paul Fredericq Verriest als zijn beschermer en geestelijke vader. Verriest steunde hem bij de uitgifte van zijn eerste werken bij Siffer en zette hem aan tot het dichten van liederen door *rhythmus*. Of het toeval is of als Verriest hem daar ook in geholpen heeft weten we niet, maar na enkele amoureuze ontgoochelingen komt De Clercq bij toeval (?) in *Het Smiske* in Ingooigem, bij de familie Delmotte terecht. In die tijd werd er nog eens raad gevraagd aan de pastoor of een huwelijkskandidaat wel een goeie partij was voor hun dochter. Ook dat zal geen probleem geweest zijn, Verriest kende René al jaren. Diens rivaal voor de hand van Marie Delmotte was de toen nog bakker-schrijver Streuvels en een doctor-dichter klonk toch beter. (Al is er in de Streuvelsbiografie nergens sprake van deze rivaliteit.) In 1903 wordt het huwelijk van René en Marie door Verriest ingezegend. Marie overlijdt echter in 1909, een onvoorstelbare slag voor René. In 1910 huwt hij opnieuw, met Marie's jongere zuster Alice. Ook dit huwelijk wordt door Verriest ingezegend. Als huwelijksgeschenk krijgen zij van Hugo een koperen wijwatervat. Twee jaar geleden, na het overlijden van Pieter Vis, werd dit aan het De Clercqmuseum geschonken.

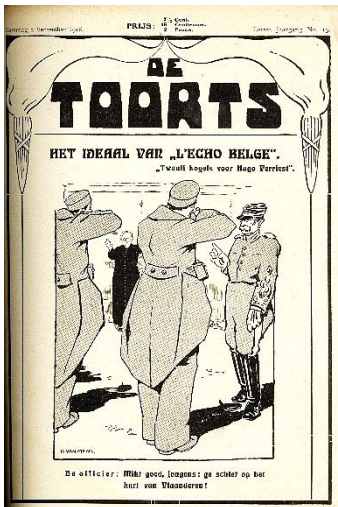

Aankondiging in Het Volksbelang van 14 januari 1905

Zoals vermeld verliep de relatie Verriest - De Clercq veeleer via de (Vlaamse) achtergrond. Toch zien ze elkaar regelmatig op grote festiviteiten zoals de Rodenbachfeesten van 1909, e.a. Op de huldiging van Verriest in Ingooigem in 1913 zal ook René een heildronk uitbrengen op zijn geestelijke vader.

Toen de oorlog uitbrak en De Clercq naar Nederland vluchtte en gebroodroofd in het activisme verzeilde, bleef Verriest in Ingooigem bij zijn parochianen. Oud geworden, ziet hij met lede ogen de verdeeldheid onder zijn Vlaamse vrienden aan. Al spreekt hij zich niet uit, toch wordt hij door *l'Echo Belge* in september 1916 de dood met de kogel toegewenst. De Clercq en gans Vlaanderen reageren heftig in *De Toorts*. De Clercq wordt veroordeeld en verblijft verbannen in Nederland. Hij heeft een nieuwe liefde (Ria) ontdekt. De familie blijft achter. Na de oorlog neemt Verriest de verdediging op zich van enkele vrienden. Langzaam kruipt Vlaanderen uit het dal. Verriest, ondertussen bijna 80, wordt nog uitgenodigd naar Roeselare voor de Rodenbachfeesten in 1919. Maar het reizen en spreken worden hem steeds moeilijker.

In de herfst van 1922 zegt Verriest, ziek geworden, aan zijn vriend Streuvels: " 'k Ga dood en 't spijt mij. Ik zou willen herbeginnen en 't zelfde doen". Een lastpost bij de kerkelijke overheid, geliefd bij het volk. In Vlaanderen en Nederland zijn honderd straten naar hem genoemd. Generaties heeft hij geïnspireerd en bezielde, over partijgrenzen heen. De pastoor van te lande Hugo Verriest uit Deerlijk stierf nu honderd jaar geleden. De Clercq, verbannen, kon niet naar de begrafenis. Een foto in zijn werkkamer is al wat hem rest. Voor René De Clercq loopt het zowel financieel als met de gezondheid niet goed. Vrienden van vroeger hebben zich teruggetrokken en de literaire successen zijn niet meer als voordien. Op 12 juni 1932 stierf Declercq, dit jaar 90 jaar geleden. Zijn liederen zijn gebleven.

Verriest stierf op 82-jarige leeftijd, De Clercq werd amper 55. Beiden hebben ze gestreden voor de ontvoogding van Vlaanderen, gesteund door elkaar, ieder op zijn manier, aangestoken door het virus (de liefde voor onze moedertaal) van Pieter Jan Renier.

Het gedicht *Aan Vlaanderen* uit De Clercqs *Noodhoorn* omschrijft treffend de drijfveer van Deerlijks Drie Groten:

(...)
uit liefde, uit liefde alleen,
Vlaanderen, heb ik uw strijd gestreên!
 (...)
dat de wereld uw naam verere
als ten dage van uw kracht,
en gerechtigheid regere
van geslachte tot geslacht.

Luk Schelfhout

Levende taal.

"Eene taal is dood, als zij begraven ligt in de boeken en niet meer gesproken wordt; eene taal leeft, als zij nog gesproken wordt door een volk. 't Leven zit dan in de sprake.

't Gene wij dan doen moeten is: eene levende taal schrijven; dan zal onze taal van zelve plooibaar en vloeiend, machtig en sterk, statig en licht worden, al de aandoeningen van het hert, in het woord behouden....

De schoonste taal is de tale die best kan in het woord al de aandoeningen van het hert, met miljoenen tinten en kleuren, doen bestaan."

(Hugo Verriest. *Uit: A. de Ridders Biographische Studie. Pastoor Hugo Verriest*, blz. 99).

Soldaat De Clercq

Nagelaten artikel uit de De Clercqbiografie van Joost Vandommele, aansluitend bij *René de Clercq probeert de Duitsers tegen te houden* in de Nieuwsbrief 2018.

In de (liefdes)correspondentie tussen René en zijn verloofde Marie vinden we in een brief dd. 26 juli 1903 van René over de praktische schikkingen van hun aanstaand huwelijk de volgende passage: "Maandag ben ik hier (in Nijvel JV) naar het stadhuis geweest voor mijn 'pampieren'. Mijn certificaat van verblijf heb ik reeds en naar Deerlijk heb ik geschreven om het overige: geboorteakte, betoog van loting en wat meer nodig was. Ik hoop dat er gauw zal voor gezorgd worden en dat alles in regel zal zijn." Dit betoog van loting bewijst iets wat we nog niet wisten: René is in Deerlijk wel degelijk naar de loting geweest en heeft er zich 'uitgeloot'. Niet zoals zijn 20 jaar oudere (half)broer Oscar (Deerlijk 10.01.1857 - Moen 21.08.1939) die er zich waarschijnlijk in Renés geboortjaar 'ingeloot' had. Oscar had nummer 1 geloot en laconiek gezegd "een één is goed genoeg voor mij" (het systeem was als volgt: men beschikt bv. over 100 lotelingen en men heeft 50 soldaten nodig. Wie van nummer 1 tot 50 loot is 'ingeloot', de rest 'uitgeloot'). Hij was twee jaar in het leger geweest, had er muziek geleerd en kon naar verluidt al spelende op zijn trompet de Leie overzwemmen... De lotingdossiers van Deerlijk bestaan niet meer maar dr. Luc Vandeweyer van het legermuseum verzekerde me dat een dienstplichtige "binnen" moest in het jaar dat hij 20 werd, doorgaans in september (na het hoogtepunt van de oogstperiode; de winter diende voor de basisopleiding). De loting viel uiteraard daarvoor en de uitvoering en registratie was uitsluitend een bevoegdheid van de gemeenten. Elk jaar werd bepaald hoeveel jongens er in de lichtung moesten zitten. Je kon aan de loting ontsnappen als je fysieke of geestelijke staat niet voldoende was. René zal volgens deze logica dus voor september 1897 geloot hebben.

De Gentse burgerwacht paradeert op het Sint-Pietersplein ca 1905.
Uitnodiging voor de oefeningen en bevelvoering gebeurde eentalig in het Frans.

Als leraar Duits aan het Nijvels collège communal, met een jaarwedde van 2.100 frank, werd hij als een "begoede" beschouwd en moest hij dienen in de burgerwacht of "Garde Civique". Zoals iedereen moest hij daar zijn uitrusting en uniform zelf betalen... De Clercq had naar verluidt zijn uniform overgenomen van zijn Gentse 'kotbaas', de slager Vlerick. In een brief aan Marie dd. 18 juni 1903 had René geschreven: "Vrijdag laatst heb ik examen - 't hield niet veel in - afgelegd in de burgerwacht. Ik ben geen rekrut meer en in plaats van 32 oefeningen heb ik er toekomstend jaar maar 12 meer te doen. 't Is zoveel gewonnen." Op 27 augustus, twee dagen na hun huwelijk,

schreef hij aan het thuisfront dat gezien ze nog geen dekens hadden: "Marie heeft garde civiek gespeeld! Ja, jongens, garde civiek! Zeg me dat ik lieg, lach u maar kreupel of lach u een bult. Marie heeft garde civiek gespeeld. Ze lag namelijk te bed in de capote gewikkeld van haar wettige beschermer die dat nieuw systeem van dekking brevet en decoratie zal vragen en zelf gedraaid lag in een oudgediende overjas met de kraag recht omhoog..." In de Nijvelse periode dienden de collega's August Borms en René De Clercq dus in de plaatselijke burgerwacht. Die werd op een bepaald ogenblik geïnspecteerd door Leopold II. De uniformen bleken geperforeerd door motten en de jonge leraars hadden er niets beter op gevonden dan de gaten met zwarte inkt te verdoezelen met als gevolg dat een regenbui de inkt hopeloos deed uitlopen tijdens de plechtigheid. De Clercqs medestudent en latere collega in Oostende (november 1904 - juni 1906) Gustave Lefèvre getuigde in een schrijven dd. 5 oktober 1933 (ADV N D12804 (3/11) 5.2/66) aan dr. Jacob: "Te Oostende was hij ook zondagsoldaat, maar als de Garde Civique potsierlijk was, dan was De Clercq er zeker nog een van de koddigste van. Zoo'n oefening langs het strand waar de zoute zeelucht de keel verdroogt, geeft altijd dorst en zoo was dat altijd een gelegenheid om den zondag middag zwaargeladen naar huis te zeilen! De Garde Civique was de wanhoop van zijn vrouw... en ze was de eenige niet te Oostende!" We weten ook dat hij in Gent zijn burgerwachtplunje in de kast hangen had. Of hij daar mee oefende, weten we niet. Wél dat hij het in het najaar 1914 nog eens aangetrokken had om aan de Brusselse Steenweg te Ledeberg een geïmproviseerde barricade op te werpen om de Duitsers tegen te houden...

Joost Vandommele

Familienieuws

Geboren

Kobe Delvoye, geboren op 6/04/2021, is de zoon van Sanne Vandommele en Marco Delvoye en de kleinzoon van wijlen Joost Vandommele en Chris Dewolf. Onze gelukwensen aan de jonge ouders en hun families.

Overleden

Francis Van den Eynde, (1/4/1946 – 4/3/2021) trouwe bezoeker op onze jaarlijkse Vlaamse Zangavond, was jarenlang volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid in Gent. Francis had al enige tijd hartproblemen. Op 15 februari werd hij nog geopereerd, maar haalde het niet. Francis is de vader van Jeroen Vandommele, heeft de familienaam van moeder Leen Vandommele, kleinzoon van Herman Vandommele en Marva, de jongste dochter van René De Clercq. Zijn familie bieden wij onze gemeente deelneming aan, met een advies dat van Francis zelf komt: 'Koester je herinneringen, ze zijn het enige dat niemand je ooit kan afpakken'.

Franz Vansteenkiste, (25/2/1935 - 3/5/2021) oud parlementair, schepen van Heule en gemeenteraadslid ging er prat op dat René De Clercq, de schrijver van *Tineke van Heule*, de oom was van zijn moeder. Franz was ook voorzitter van de Tinekesfeesten. Zijn familie bieden wij onze gemeente deelneming aan.

August Borms vóór zijn proces in september 1919

Nagelaten artikel uit de De Clercqbiografie van Joost Vandommele, aansluitend bij *Het proces Borms* in de Nieuwsbrief 2019.

Het einde van de Flamenpolitik

In de zomer 1918 is het zonder meer duidelijk dat de klad zowel in de Flamenpolitik als in het activisme zit. Sommige activisten voelen de bui al hangen en bereiden een strategische aftocht voor. Zo huurt de ondervoorzitter van de Raad van Vlaanderen, René De Clercq, eind mei een onderkomen voor zijn gezin in Bussum (NL). De 11 juliviering van 1918 is niet meteen een echt succes. De Flamenpolitik wordt in Duitsland meer en meer beschouwd als een sta-in-de-weg voor vrede. Op 11 juli verklaart Rijkskanselier Georg von Hertling voor de Rijksdag onomwonden het volgende: "België is in onze hand het vuistpand voor de toekomstige vredesonderhandelingen. Een vuistpand betekent de garantie tegen zekere gevaren, en dat men alzo slechts loslaat, wanneer deze gevaren opzijgezet zijn. Het vuistpand België betekent aldus voor ons: wij moeten er ons in de vredesvoorwaarden tegen verzekeren, dat België niet meer het opmarsgebied van onze vijanden wordt, niet alleen in militaire zin maar ook in economische zin. Wanneer wij met België in een nauwe verhouding treden op economisch gebied, is dat geheel en al ook in het belang van België zelf, en wanneer het gelukt dat wij ons met België ook over de politieke vragen verstaan, zo hebben wij de vaste hoop dat wij daarin de beste waarborg tegen toekomstige gevaren zullen hebben, die ons vanuit Engeland en Frankrijk bedreigen kunnen."

Aan de toekomstige sociaaldemocratische regeringsleider Philip Scheidemann verduidelijkt hij: "In het begrip vuistpand ligt besloten: datgene wat men als pand heeft, en niet wil behouden, wanneer de vredesonderhandelingen tot een gunstig resultaat leiden. Wij zijn niet van plan België in één of andere vorm te behouden. Wij wensen dat een na de oorlog verrezen België, als een zelfstandig staatswezen aan geen mogendheid als vazal onderworpen zal zijn, en met ons in goede, vriendschappelijke betrekkingen zal leven."

Koude douche bij de activisten. "Het schandelijkste, snoodste verraad aan de Germaanse volkstam gepleegd," vinden de radicale *Jong-Vlamingen*. Op 8 augustus beleeft het Duitse leger zijn 'zwarte dag' aan het Westfront. Dat poogt in die periode ook de werking van de *Raad van Vlaanderen* stil te leggen maar die komt wel nog officieus bijeen bv. op 9 september. Op 10 augustus ontvangt Hertling August Borms en Arthur Claus¹ in Spa. Een dissidente ambtenaar van de Zivilverwaltung in Brussel stuurt hem intussen een veelbetekenend rapport: *Bleiben wir im Lande, dann haben wir uns in den Activisten aus Werkzeugen Herren geschaffen, nach denen Pfeiffe wir tanzen müssen, bleiben wir nicht im Lande, dann ist die Flamenpolitik als deutsche Bewegung gebrandmarkt und tot...* Een verveelde Hertling belooft zijn bezoekers dat hij de activisten nooit in de steek zal laten maar zodra ze de deur uit zijn, beveelt hij zijn ondergeschikten hem nooit meer over de Vlaamse zaak te spreken... Op zijn proces zal Borms stellen dat hij toen pleitte 'voor een federatie van Vlaanderen en Wallonië onder één vorst nl. Albert I'.

De laatste maanden van het activisme

Van 14 tot 16 augustus 1918 brengen August Borms, Hector Plancquaert en Hildeward Van der Spurt² een bezoek aan 'een vooruitspringende hoek' aan het front bij Ieper. Generaal Ludendorff is de initiatiefnemer. Bedoeling is de Vlamingen, bij het aanzicht van hun vernielde land, nog eens in te peperen dat bij elke toekomstige wending in de oorlog en de verdere geschiedenis hun lot verbonden is met dat van de Duitsers. Het hangt ook van de Duitse militaire strategie (snelle of

¹ Arthur Claus (Sint-Niklaas 4 maart 1861 - Hamburg 11 september 1932) doceert neurologie en psychiatrie aan de verneerlandste universiteit Gent. Claus staat al langer argwanend tegenover de Duitse machinaties.

² Hector Plancquaert (Wortegem 21 december 1863 - Outer 3 juni 1953) is een radicaal Daensist die in het laatste oorlogsjaar tot het activisme was toegetreden; Hildeward Van der Spurt (geen biografische gegevens) is een tandarts die deel uitmaakt van het Gentse Jong Vlaanderen.

trage aftocht) af in hoeverre het gehele Vlaamse land in puin zal worden gelegd...³ Op zijn proces redeneert Borms ook in die zin: "Het had weinig gescheeld of België was bij de Duitse terugtocht te vuur en te zwaard geheel verwoest. Slechts de ineenstorting van Duitsland verhinderde dit. Hadden wij ongelijk te pogen dit te voorkomen?"

Wijken als een stormram

Op 18 oktober komt de *Raad van Vlaanderen* de voorlaatste maal bijeen. Men ergert zich voornamelijk aan het feit dat August Borms van de Duitsers niet de mogelijkheid heeft gekregen een effectieve Vlaamse Rijkswacht uit de grond te stampen, gerekruteerd uit geradicaliseerde Vlaamse krijgsgevangenen. In mei doet Berlijn nog een belofte aangaande 150 man. In september kan er uiteindelijk één compagnie opgericht worden... De Clercq verwoordt de toestand als volgt: "Wij wijken slechts achteruit als een stormram, om met één haal de reeds gebarsten vesting van het Belgicisme stuk te stoten. Wanneer wij terugkomen met die geweldige slag, dan valt de muur, die ons afsluit van het Vlaamse volk; dan valt hij in gruis en Vlaanderen zal voor goed vrij zijn..." Op 24 oktober grijpt de laatste vergadering plaats... Er worden schikkingen getroffen inzake de komende vlucht en het verderzetten van de activiteiten van de *Raad* in ballingschap. Men gelooft dan nog dat de Duitsers in de vredesbesprekingen amnestiemaatregelen voor de activisten zullen integreren. Borms, die op 22 oktober moet gaan spreken aan de universiteit van Bonn, maakt van de gelegenheid gebruik om zijn echtgenote onder te brengen in een *Katholisches Gesellen Haus* in Keulen en eveneens zijn kinderen te beschermen tegen mogelijke represailles. Borms zal nog even terugkeren om op 8 november zijn gezin te gaan bezoeken en komt met zijn vrouw terug naar Brussel⁴. Op 6 november, wanneer verdere regelingen worden gemaakt voor het 'Vlaamsch Comité'⁵ dat de activistische strijd zal verderzetten, bevestigde Borms, wiens vertrek nochtans al geregeld is, zijn voornemen om in Brussel te blijven. Hij vraagt zijn kompanen om, indien hem iets mocht overkomen, voor zijn gezin te willen zorgen. Het is deze moedige beslissing, mogelijk gemaakt door zijn sterk geloof⁶, die Borms' status binnen het jonge Vlaams-nationalisme nog fel doet stijgen.

Borms ondergedoken

Na zijn terugkeer duikt Borms, apart van zijn vrouw, onder in de Jerichostraat nr. 10 (thans een deel van de Dansaertstraat). Dit pand wordt alleen door Jozef Wostyn (43 jr.), schilder en gewezen bediende van het activistisch bestuur, bewoond. Borms betreft op een hoger verdiep 2 kamers. Inmiddels heeft hij zijn baard afgeschoren, de schuilnaam Gustaaf Cathoc en het wachtwoord "vrij of dood" voor bezoekers aangenomen. Hij leidt intussen een vrij normaal leven; hij gaat naar de mis en het theater, koopt dagelijks zijn krant en vergadert met o.m. Hugo Van den Broeck en de leider van de activistische propaganda Arthur Faingnaert⁷... Hij plant zelfs een reis naar de ballingen in Nederland... In ieder geval wordt er in het pand veel papier verbrand... Op dat moment is er nog een geheim activistisch netwerk actief dat contact zoekt met *Het Vlaamse Front* en verscheidene sluikblaadjes produceert, zoals *De Vliegende Aktivist*, *Vrij Vlaanderen* en *De Vrije Stem*. Over de precieze oorzaak van zijn aanhouding doen verschillende versies de ronde; o.m. verraad.

³ Brief van Ludendorff aan GG von Falkenhausen dd. 8 juli 1918 geciteerd in *Brieven van de Heide VII* van A Faingnaert in *De Noorderklok* dd. 22 september 1929.

⁴ Op het Bormsproces vraagt de voorzitter: "Bij de Wapenstilstand vluchtte gij naar Duitsland?" BORMS "Nee, ik ging er naar mijn familie. Dat was voor de wapenstilstand." Borms reist onder een schuilnaam en kan o.m. gebruik maken van papieren afgeleverd door de Spartacisten en terugreizen (in beestenwagens) met gerepatrieerde arbeiders.

⁵ Het Vlaamsch Comité wordt financieel gesteund door de Duitsers die het evenwel liever een meer gematigde, passivistische koers à la Van Cauwelaert willen zien varen.

⁶ In het cynische 2018 wordt over dit geloof en de romantiek wel eens lacherig gedaan maar feit is dat deze elementen toen bij mensen zoals Borms, Cyriel Verschaeve e.a. een geweldige kracht betekenden.

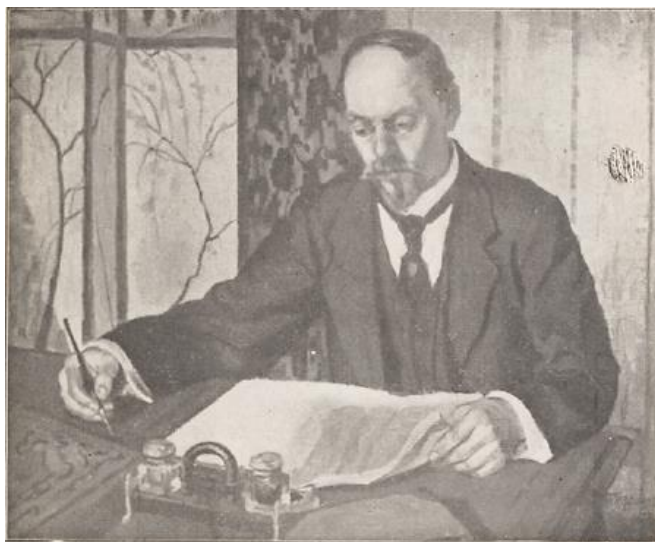
⁷ Hugo van den Broeck (Antwerpen 15 november 1891 - Maastricht 22 september 1960), leider van het activistische *Vlaams Persbureau*, vlucht in het voorjaar 1919 naar Nederland en Arthur Faingnaert (Sint-Martens-Lierde 4 januari 1883 - Amersfoort 4 januari 1971), leider van het activistische *Centraal Vlaams Propagandabureau*, zal slechts in maart 1919 eveneens naar Nederland vluchten.

De aanhouding

Feit is dat de Belgische Staatsveiligheid niet stil zit⁸. Op 8 februari 1919, precies één jaar na zijn arrestatie tijdens de oorlog, wordt Borms gearresteerd door de militaire veiligheid. Die dag zou men de verjaardag van zijn vrouw vieren, waarvoor de Wostyns speciaal een krentenbrood hadden gekocht. Op zijn proces karakteriseren zowel Borms als Wostyn de aanhouding als 'beestachtig' en 'een staal van terrorisme'. Het dagblad *Ons Vaderland*⁹ van het *Vlaamse Front* verslaat de aanhouding als volgt: "Sedert enige tijd reeds werd de woning van Borms zorgvuldig bewaakt. Gistermiddag, hoewel hij zijn snor en baard laten scheren had, werd hij door de agenten der Militaire veiligheid herkend op het ogenblik dat hij zijn huis binnentrad. Enkele ogenblikken later kwamen ook de agenten binnen en hielden hem aan." Borms verzette zich geenszins. "Dat moest ervan komen," zegt hij en gaat gelaten mee naar de Militaire veiligheid." Hij zelf en zijn huis worden zorgvuldig onderzocht. Op hem worden *visietkaartjes* gevonden met zijn titel van zaakgelastigde voor nationaal verweer, lid van de *Raad van Vlaanderen* en ook een Amerikaans boksijzer. In zijn huis wordt beslag gelegd op brieven en foto's. Borms oppert op zijn proces dat zelfs *Le Soir* schreef "dat toen ik aangehouden werd, men kon constateren dat ik in een kaal, armoedig huis woonde en slecht in mijn meubelen zat. Mijn kinderen aten ratatoue. Neen, ik heb mijn toestand niet verbeterd..."

Borms' aanhouding maakt veel ophef in het binnenland maar ook bv. bij de ballingen in het buitenland. Waar het eerste proces tegen Robert De Waele¹⁰ op 23 januari nog voor de krijgsraad wordt gevoerd met militaire aanklagers (De Waele krijgt meteen de doodstraf), zal het proces Borms een assisenzaak worden met alles erop en eraan... Borms zelf is klaar "om het komende offer op zich te nemen", feitelijk de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor het gehele activisme en daardoor de andere actoren een groot stuk uit de wind te zetten. Borms zit grotendeels gevangen in Vorst-Sint-Gillis maar wordt in juli voor vier weken overgebracht naar de Antwerpse Begijnenstraat "om de voorbereiding van het proces te vergemakkelijken". Het assisenproces, gehouden in het Brusselse Justitiepaleis, zal plaatsgrijpen van 2 tot 6 september 1919.

Joost Vandommele

Dr. August Borms als Gevolmachtigde van de Raad van Vlaanderen.

Naar het portret in 1917 geschilderd door de Antwerpse kunstschilder Alfons Marchant.

---

⁸ Zelfs tot april 1921 trachten betaalde agenten van de staatsveiligheid twee keer tevergeefs in te breken bij Godfried Rooms om documenten te bemachtigen waarin zij het bewijs hopen te vinden van een vermeende anti-Belgische samenzwering van de regering van de Weimar-republiek met activistische ballingen.

⁹ Volgens *Ons Vaderland* van 12 februari 1919 wordt Borms aangehouden bij zijn vrouw en kinderen in de Rogierlaan 306 in Schaarbeek.

¹⁰ Robert De Waele (Aalst 29 augustus 1891 - Schellebelle 29 november 1963) is een landbouwingenieur die doceert aan de vernerlandse universiteit.

Als je terugkeert II

Wij weten dat René De Clercq al eens teruggekeerd is (zie de Nieuwsbrief van 2020) en na bedrijvig rondwaren verbijsterd weer zijn grafstede opzocht. Opnieuw echter werd hij uit zijn eeuwige slaap gewekt. Welke demon moet hem zo kwellen? Maar je bent schrijver en dichter of je bent het niet en het bloed kruipt waar het niet gaan kan, al ben je nog zo dood. Bij dit tweede hallucinante rondwaren nam Renaat opnieuw de pen ter hand, of toch zoiets. Vraag mij niet hoe hij die teksten daar in Terlicke zo heeft kunnen realiseren en deponeren zodat we ze wel moèsten vinden. Ik weet het zelf niet meer. Maar zo hebben we gelukkig wat kopij voor een Nieuwsbrief, in deze laagpitjige virale periode. Waar heeft Renaat al die moderne kennis en terminologie vandaan gehaald? Dat moet je hém vragen, mocht je hem nog eens ontmoeten. Het heeft trouwens geen belang. Hierbij dan de teksten uit het hierna- of is het het hiernumaals.

Renaats ziel verbrijzeld door de moderne poëzie. En wat doe je dan? Ben je dan De Clercq, dan schrijf je een gedicht of twee.

Recept voor het maken van Gedichten.

- Neem een verse oerknal en laat die tien miljard jaar sudderen en afkoelen.
- Kies dan daaruit een kleine planeet en laat die vijf miljard jaar gisten nabij een middelmatige ster.
- Zien of er wezentjes met hersens ontstaan.
- Geschikte behersende wezentjes met continentale plagen tot bewustzijn opstuwten.
- De planeet met koude, warmte en droogte deels onbewoonbaar maken, zodat de bewuste wezentjes dicht opeen gaan pakken.
- De hierbij ontstaande psychotische laag afschuimen, het schuim in een dichterszeef scheppen en laten uitlekken.
- Het achtergebleven dichtsel fixeren met inkt op papier.
- Naargelang uw tijdvak het dichtsel meer of minder structureren, ordenen, ritmeren en berijmen.
- De gedichten opdienen met gedragen en/of omfloerste stem en enkele scheutjes nostalgie en/of melancholie.
Smakelijk!

Dichters! Waar zijn onze dichters? De poëten? Uitgestorven! De mensen dichten zelf! Wanneer werd er laatst gedroomd?

Dichterssmart.

Eens schreef ik een gedicht
Ik kon een mooie regel schrijven
En nog een, en nog een
Maar ongelukkige die ik was!
Er zat ritme in mijn verzen
En het rijmde nog ook! Rampzalige!
Hoe laag was ik gevallen?

Een verworping ben ik nu
Geen balpen zal ik nog heffen
Nooit nog zullen mijne vingeren
Een toetsenbord beroeren
Vermete! Ik had over het leven geschreven!
Hele stukken leven!

In plaats van over die seconde
Kleurrijk en dan weg
Die zeepbel waar de nieuwe dichter van opgeilt
Nu roepen ze mij na
Hij dacht verder! Weg met hem!

NB Ik zie nu dat ik niet rijmde en ritmeerde. Misschien word ik toch nog "modern"?

Renaat bekijkt onze zomerse ijle bedrijvigheid. Hij moet een koortsige nachtmerrie van woorden en uitdrukkingen gekregen hebben. Eruptie in ijltostand mag je zeggen.

Folder

Ontdek Beleef Geniet Ervaar Interactief Zin in een Voor wie een Dan moet je Kom dan naar Gezellig Sfeervol Volledig Fantastische Uitgebreide Stemming Rustig Leuk Bar Shop Een aanrader Topbelevens Exclusieve Kun je ook Adembenemende Maak kennis met Mis zeker niet Uniek Heerlijk Lui in je Zalig Lekker Sterren Service Culinaire Topchef Keuze Proef onze Natuurlijk Smullen Zelfbereid Streekproduct Zelfgekweekt Ambachtelijk Hoevebereid Kies uw favoriete Lokaal Straalt uit Ideaal om te Neem dan Smaakvol Exotisch Hippe Boeiende Kun je meteen Landschap Uitzicht Ongerept De echte Overweldigende Totaalervaring Uitleven Zuiders Adresje Sauna Terrasje Bruisend Verfrissend Bubbels Alle comfort Kader Omgeving Sprankelend Fiets Senioren kunnen er Wandelingen Mama Papa Voor de kids Budget Kindvriendelijk Relaxed Tot rust komen Sereen Uitrusten Ongestoord Of slenter door de Ga dan naar Aarzel niet om Met jacuzzi Een oord om Wild Woeste Nog ongeschonden Avontuur Herbronnen Hier werd eertijds Op loopafstand heb je Indrukwekkende Ga mee driehonderd jaar terug Uitzonderlijke Hier kwamen vroeger de Wil je een Maar toch ook een De honderdtwintig meter hoge All-in Cruise Safari Schrijf je in Maximum voor Minimum Bezienswaardig Komt ook aan zijn trekken Voor de liefhebbers van Trekkers Uw kop gerust laten Nooit

Renaat drinkt een pintje en schrijft een scabreus sprookje, met reminiscenties aan bestaande sprookjes. Authentieke sprookjesstijl.

Het Sprookje van Veernek en de Prinses van Dienst

Er was eens een arme molenaar en die had drieënhalve dochters. In het kasteel naast de molen logeerde de prinses van dienst, ditmaal de naar de boekdelensprekende naam luisterende prinses Eppakmivaste. Aan de andere kant van de molen woonde Veernek, eigenlijk Veerhals, maar daar op den buiten zei iedereen Veernek. In het bos voor de molen woonde de boze tovenaer. Die boze tovenaer had Veernek's hals in een wiebelende veer omgetoverd zodat hij een losbol werd, omdat Veernek niet met hem wilde gaan rijden. Prinses Eppakmivaste zei toen dat zij wel met de tovenaer zou gaan rijden als hij Veernek's hals weer wilde onttoveren. Toen dat allemaal gebeurd was trouwde Eppakmivaste met Veernek en daarna beet zij de tovenaer zijn kop af en sneed de rest in stukken en kookte alles in de microgolf en daar maakte zij een halve dochter van die op de halve dochter van de molenaar paste. De molenaar was zo blij met zijn nu vier hele dochters dat hij ze aan Veernek gaf als harem.

Intussen was aan de andere kant van het bos Roodkapje met de pampers in grootmoeders huisje aangekomen, waar zij de historische woorden sprak: "Maar oma, waarom heb je zulke grote?" Waarop de vermomde wolf even historisch antwoordde: "Maar kindlief, dat is om je beter te kunnen!" Daarop vrat de wolf ook Roodkapje op en ging een uiltje kappen bij de beek. En toen kwam de jager maar de wolf had hem met een oog zien aankomen en vreet me daar die ongeletterde migrant van een wolf ook de jager niet op? Maar we dwalen af. Eppakmivaste heeft toen Veernek geëncastueerd, ze was toch al in de positie van de tovenaer. Maar o wee! Tien manen later kreeg ze een drieënhalving, allemaal jongens. Toen heeft Eppakmivaste de depressief geworden Veernek z'n kop eraf gebeten en plaatste hem daar op 't schouwke waar ook al de kop van de tovenaer prijkte, en ze heeft de rest gemicrogolfd om daar een halve zoon van te maken die op haar halve zoon paste. Nu waren er vier zonen, en die trouwden met de

Vermoedelijke foto van prinses Eppakmivaste

vier molenaarsdochters, en op de vierdubbele bruiloft aten ze wolflapjes gegarnierd met rode kap, op een bedje van jagersmoes, op grootmoeders wijze en alles uit het chicste aidsservies. Toen hebben ze geloot om wie het dessert moest zijn, maar ze knoeiden zodat het Eppakmivaste werd. Ze hebben haar toen gegrild op haar eigen barbecue volgens oeroude totemrituelen en opgesmuld, het was altijd al een lekker stuk geweest.

Later hebben ze toverformulieren gehaald, en alle vier de koppels bouwden een legale fermette waar een zonnig licht door speelde, dit op de fundamenten van het oude tovenaarshuis. En Roodkapjes moeder, die dubbel in de rouw was vanwege de wolvenblunder, ging er poetsen in het zwart. Ze kon trouwens schuren gelijk de beste. En ze leefden nog veel en hadden lange kinderen, krachtig kroost, want ze hadden iets Noord-Europees, en gaven ze dan nog potjes hormonenvoer uit de supermarkt.

En toen kwam een antibiotisch varken met een gekke koeiensnuit en 't vertelselken is uit!

Renaat in de grootstad. Zijn gemoed gaat met hem aan de haal, maar hij komt weer tot zichzelf.

Mens zijn

Daar loopt een wat oudere man door de grote stad. Aan een verkeerslicht moet hij wachten. Plots staat een jong meisje naast hem. Vijfentwintig moet ze zijn. Zij is klein en tenger en staat ietsje schuin. Ze draagt een oude jeans met echt versleten plekken, en een aftands jasje. Haar dofblonde haren zijn naar achter getrokken en in haar nek in een staartje samengehouden met een elastiekje. Mijnheer, zegt ze tot de oude man, hebt u geen paar euro's, met vijf euro kan ik vanavond in het asiel gaan slapen. De oude man kijkt het wicht wantrouwend aan. Dat zal niet gaan, hoor, meisje, zegt hij. Het geeft niet meneer, zegt ze, excuseer dat ik u stoorde. Ze slaat linksaf en gaat weg. Ze hinkt. Het verkeerslicht verspringt en de man gaat rechtdoor. Plots gebeurt er iets met hem, onzichtbaar, iets in zijn hoofd. Wat is dat toch? Wat is dat voor een wereld? Wat voor ploert ben ik eigenlijk? Hij scharrelt in zijn zakken en schraapt een paar euro's bij elkaar. Hij keert terug naar het kruispunt en gaat de kant op waar het meisje verdween. Misschien is ze al lang ergens een straatje binnen en niet meer te vinden. Toch, daar staat ze bij een bushalte druk tot een vrouw te spreken. Ze spreekt en spreekt. De vrouw zit op de bank in het bushokje en blijft maar van neen schudden. Het meisje haakt af en wil weggaan, de man stapt op haar toe en geeft haar de munten. Dank u wel meneer, zegt ze met een beleefd gezicht en krakkemikkig buigend. Ze verdwijnt en de man gaat verder. De tranen springen in zijn ogen. Wat is dit voor een planeet? Daar loopt een oudere man schreiend met nat gezicht door de grote stad. Iedereen ziet het maar niemand kijkt ernaar. Misschien is ze echt dakloos. En wat kan het hem schelen of ze hem belazerd heeft en nu sigaretten of straffer spul gaat zoeken. De man gaat naar zijn restaurantje. Hij vindt een tafeltje bij het raam. Steeds weer voorbijgangers. Sommigen werpen een blik naar binnen. Dan zien ze daar voor een seconde een oude man zijn omelet verorberen, met natte ogen en een gezicht dat op schreien staat. Maar wat zouden ze dan wel moeten? De man gaat naar het station. Stilaan wordt hij weer de oude. Op de trein gaat een en ander door zijn hoofd. Wat was dat eigenlijk? Moet ik dan de wereld redden? Sint-Maarten sneed zijn mantel in twee en gaf de helft aan een bedelaar. Jezuitenliefdadigheid duizend jaar voor de jezuiten! Een halve mantel! Misschien had hij er wel zes, die officier te paard! Een paard! Rolls-Royce van zijn tijd! Misschien was hij gehaast? Waarom die sukkel geen hele mantel gegeven, waarom hem niet meegenomen naar zijn villa zodat hij zich kon warmen, en hem te eten gegeven? Waarom niet alle bedelaars van de stad binnengeroepen? Waarom niet... Wie niet alles geeft, geeft niets. *Verkoop alles en volg Mij?* En dan de filosoof: geef alles weg, deel alles uit, en je hebt een arme meer: uzelf. Zo'n evangelie is me ook wat. Ga strikt uitvoeren wat in het evangelie staat en de maatschappij stort in elkaar. Maar dat moet je natuurlijk weten te begrijpen. Altijd alles juist begrijpen. Hier moet de man uitstappen. Hij zal zo slecht nog niet slapen.

Antoon Flo

Bedankt Renaat voor uw spontane aansporing tot nadenken over onszelf en onze merkwaardige tijden.

Al in 1942 ontdekte ons aller Leon Defraeye twee onuitgegeven gedichten van René De Clercq. Een paar jeugdige gelegenheidsgedichten, niet bedoeld voor publicatie. Wij laten Leon zelf aan het woord.

TWEE ONUITGEGEVEN GEDICHTEN

De dichter René De Clercq was vóór 1901 spelend lid van de muziekmaatschappij « Sinte Cecilia » te Deerlijk. De politiek werd er mede gemoeid en een tweede muziekkorps ontstond : de « Peter Benoitskring », namelijk in het najaar van 1901.

De geestdrift die deze stichting medebracht was groot en al spelend een nieuwe marsch « Les Cadets » van Souza, kwamen de muzikanten ter herberg « De Ruste », toen bewoond door Leo Verspaille, in de Kapelle ter Rustestraat, thans maalterij Demunster.

René De Clercq die ook aanwezig was speelde met den teerlingbak en gelijk het gewoonlijk gaat als er een nieuw muziekstuk geleerd werd, was hij de melodie aan het neuriën... en terwijl hij aldus met de teerlingen speelde, dichtte René de schetslijnen van het « Lied van den Peter Benoitskring van Deerlijk », lied dat nadien zeer populair werd. De tekst die thans bewaard wordt in het Museum-geboortehuis van Peter Benoit te Harelbeke, luidt als volgt :

LIED VAN DEN PETER BENOITKRING, DEERLIJK

Wijze : Les Cadets.

Tapt nu maar de pintjes bier !

Peter Benoitskring is hier !

Toe, baaske,

Een glaaske.

't Zijn mannen van plezier.

Hebt gij van Peter niet gehoord ?

Dat was een man,

Dat was een man

Van tel :

Wijn, bier, genever en zoo voort,

Hij stond daarvan,

Hij stond daarvan

Zoo fel,

Dat hij gestadig miek

Muziek :

Fa sol la, fa sol la

La sol mi do.

Dat hij gestadig miek

Muziek :

Fa sol la, fa sol la,

O !

Dat klonk zoo schoone,

Dat groot en kleen,

Wat nader kwam,

Een meisje nam.

Dat klonk zoo schoone,

Dat groot en kleen,

Een lustig beentje sloeg en flikkerde onderen.

TRIO

Ja, wij zijn de Kring die den name vereeren
Van hem die ons volk deed herleven ;
En wij zullen steeds naar zijn voorbeelden leeren
Wat Deerlijk weer fierheid zal geven !

Hoog het glas, hoog het lied,
Die niet drinkt kent Peter niet.
Hoog het glas, hoog het lied,
Die niet drinkt kent Peter niet.
Giet het uit tot op den grond
En ons lied weerklinkt in 't rond.
Giet het uit tot op den grond
En ons lied weerklinkt in 't rond.

Het is het gebruik dat de werklieden die meer dan 25 jaren bij denzelfden werkgever werkzaam zijn, door tusschenkomst van hun patroon een nijverheidseereteeken ontvangen vanwege den Koning. Deze plechtige uitreiking geschiedt telken jare op 21 Juli te Brussel en talrijke werklieden gaan er heen en keeren terug als Ridders van den Arbeid.

Ter gelegenheid der bekroning van een viertal werklieden (2 mannen en 2 vrouwen), werkzaam in de Weverij J. H. Descheemaeker, te Deerlijk, maakte René De Clercq in 1900 een huldegedicht voor deze bekroonden, die samen met patroons en personeel aan de dischtabel ten gemeentehuize gulhartig gevierd werden.

HULDE AAN DE BEKROONDE WERKLIEDEN

1875 — 1900

Het werkmansbloed jaagt feller door de pulsen.
Hoerrah ! Eenieder reikt een vriendenhand
Aan de eeremannen van den werkersstand,
Adolf Vanmeerhaeghe en Antoon Vanhulsen.
Naast hen verrijst een ander edel paar
Meê waardig dat men zijne glorie melde :
In Sylvie Callens en in Virginie Vershelde
Vereert de Staat een gansche vrouwenschaar,
Nog andren wrochten even noest en wakker,
Die loonde God eer 't Land hen loonen kon...
Rust zacht, Edward Ameye, August Debakker.
Heil wie door eigen vlijt zijn eere won,
Die ploegt en zwoegt op 's levens dorren akker
En eindigt waar hij 't eerste werk begon !

R. D. C.

Ongetwijfeld zijn er hier en daar nog gelegenheidsgedichten die niet uitgegeven werden. Mochten ze allen verzameld worden ter eere van Meester René De Clercq.

Merkwaardige tekst met aanhaling RDC van mijn grootvader Piet Vandommele (oud frontsoldaat) in dagblad 'Ons Vaderland'

Nagelaten artikel uit de De Clercqbiografie van Joost Vandommele.

KORTRIJKSCHE KRONIEK

Twee onzer volksvertegenwoordigers hebben gesproken: M. Peel, katholiek en M. Debunne, socialist.

M. Peel sloot zich volkomen aan bij het programma uiteengezet door staatsminister Van de Vijvere, t.t.z. Vlaamsche en Waalsche eenheden in 't leger, Vervlaamsching van Gent, Bestuurlijke aanpassing.

M. Debunne draaide rond den pot en vond het oogenblik niet gepast om het vraagstuk op te lossen. « Men moet bevredigend te werk gaan en het vraagstuk zoo oplossen dat de Walen zich niet gekrenkt gevoelen. » 't Is een beetje kras hoor! Zou men niet denken dat de Walen suikerkindjes zijn! En daarbij dat de Vlamingen *hun* zaken beredderen en de Walen de *hunne*, dan zal niemand gekrenkt worden.

Nog een vraagje!

Weet je wel wat een razend flamingant is!

Dat is een Vlaming die altijd en overal voor zijn overtuiging vooruitkomt, die de verkeerde opvattingen en vooroordeelen bestrijdt gelijk van waar ze komen en die geen duim breed van zijn programma afwijkt: dat is: Zelfbestuur voor Vlaanderen en Wallonië in een federatief België; Vlaamsche en Waalsche legereenheden; onmiddellijke vervlaamsching van Gent. En gij M. Debunne die een volksman zijt en internationalist en voorstander van de vrijheid der kleine volkeren, gij durft niet opkomen voor ons recht?

Ge zegdet dat ge geen Fransch en kendet toen ge in de Kamer kwaamt. Wel hadt ge dan maar Vlaamsch gesproken, 't zou er uit de mond van een Volksman niet te minder kraniger om geweest zijn... Of gaat ge nu ook al « parvenu » spelen en prijken lijk een haan met pauwenpluimen. Neen, voorwaar ge hebt niets aan te wrijven aan uw partijgenooten der rechterzijde wien ge verwijt Vlaamschgezind te worden uit opportunisme... gij blijft tusschen twee waters zwemmen omdat ge als socialist, op stemmen moet rekenen van Walen en Vlamingen... Gij zelf zijt dus opportunist, wat niet

beletten zal dat ge bij ons Vlaamsche volk zult komen zeggen dat ze voor de Vlamingen en hun rechten optreedt... maar hoop wel dat er onder uw partijgenooten, mensen zullen te vinden zijn onafhankelijk genoeg om u daarin tegen te spreken, lijk anderen den mond zullen stoppen aan katholieke, aan liberale volksvertegenwoordigers die, om onze stemmen te krijgen, zouden durven opkomen met een verwaterde Vlaamschgezindheid.

Klare wijn moet er geschonken! We komen op tegen alwie zich niet durft uitspreken als Vlaamschgezind.

Frontmannen van 't Kortrijksche, ge hebt den kaakslag gevoeld dien de Regeering u toegediend heeft! We rapen den handschoen op, we zullen werken, wroeten, inrichten, meetingen houden, ons volk meertrekken, het den vijand wijzen.

Vlaanderen moet groot of dood! Vlaanderen is oud en groot genoeg! Weg met de voogden! Zelfbestuur. Daarom allen op naar de vergadering van *Zondag 1 Juni* in de « Gilde van Ambachten » Wijngaardstraat, om 3 u. namiddag. De vergadering is belegd in overleg met « het Vlaamsch verbond » ten einde schikkingen te treffen tot het vieren van 11 Juli. Na de vergadering zullen dezen die ingeschreven zijn in « het Vlaamsche front » of zich zouden willen laten inschrijven, nog eens bijeenkomen in dezelfde zaal.

Alwie Vlaamschgezind is moet daar zijn, en vooral « het Vlaamsche front » moet talrijk opkomen.

Voor alle inlichtingen Remi Buysens-frontsoldaat, Sweveghemstraat, 44, *Kortrijk*.

Mannen, hoever staat ge met uw kern in de gemeenten?... Onverdroten, onvermoeibaar, immer vooruit!

Niet vergeten aan te sluiten!

PIET

(Ons Vaderland, 28 mei 1919: p 2)

